Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ЕРА, 14 октябрь, 1976 шу. ● № 125 (5636). ● Мах 2 кеп.

ШЕРАГIА ЙОАРЖАЕ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ЯХЬ

БОККХА ТОЛАМ

Надтеречни района къахьегамхоша кхоачашдаьд доккхагIдола декхараш

КПСС XXV съезда решенешеи новкъоста Л. И. Брежнева Кубана ялаташ леладерашка дахьийтача письмоси дегаш ураоттадаьча Надтеречни района къахьегамхоша сийленца кхоачашдаьд паччахьалкхенга ялаташ дохкара тIаийца хинна доккхагIдола социалистически декхараш.

ТIаийца доккхагIдола социалистически декхараш 17600 тонни план 17200 тонни йолча Даьхен амбарашка чутессад 17628 тонн хьахержа ялат. Района совхозаш йизза Iалашъяь я дIадувча фуца. Паччахьалкхенга ялат дIахо а дохкаш ла-

Из боккха толам баьккхаб механизаторий, болхлой, юрта боахама специалистий къахьегамои партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша, советски органаша боккха организаторски политически болх барахи. Юкъарча толама дикка дакъа юкъедихьад «Верхненаурский», «Новогорский» комский совхозий коллективаша. Цу коллективай къахьегамхоша шоаш тIаийца хиннача доккхагIча социалистически декхарел — хьалхарчо 150-и шоллагIчо 300-и тонн ялат дукхагIа а декхад социалистически декхараш 18,5-и 20-и центнер йолча хIара гектара тIара 22,4-и 20,3-и центнер ялат а даьккхад.

1976 шера ялат чуэцача доккхача хьинарца къахьийгар комбайнераша: «Гвардейский» совхозерча социалистически декхараш 410 тонн йолча сезонагIа 746 тонн ялат аьрдача Бахтиев Адама, «Кругловский» совхозерча социалистически декхараш 430 тонн йолча 639 тонн ялат аьрдача Генаев Мусас.

ХIанз района къахьегамхой, партийни, советски, боахамеи органаш, Казахстана партийно-боахама актива совещане КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева енна указанеши по де могадаьри ларде а лувцаш, шоай низаш тIадохийташ я комсаш, хьажкIаш чуэцара, гуйран кхашкара балхаш сихагIа чакхдахара.

П. ЛОПАТИН,
КПСС Надтеречни райкома секретарь.
С. ЮСУПОВ,
Надтеречни райисполкома председатель.

ИттлагIча пятилетка хьалхара шу дика чакхдаккха лаьрхIа къахьегаш я «Назрановский» совхоза ПхьилекъонгийЮртарIа отделене шурий-товарни ферма коллектив. ДукхагIболча доярокаша хIанзле а тIехкхоачашъяьй шоаш лелаеча доахангара шура яккхара шера планаш. Царех цаI я Айдаева Зайнап. ПланагIа 1600 килограмм йолаш, ше гIулакх деча духхьашха бахкача хIара Iаттагара 1900 килограмм шура яьккхай цо.

СУРТА ТIА: «Назрановский» совхоза ПхьилекъонгийЮртарча отделене шурий-товарни ферма доярка Айдаева Зайнап.

И. ПЛИЕВА сурт.

СВЕКЛАШ ЧУЭЦАЧА

Ачхой - Мартановски районерча «Лермонтовский» совхоза кхоалагIча отделене Чагаев Iимран керте латтача мехотрядо чуэцаш я 200 гектар свеклаш. Цар 30 гектара тIара чуийцар 6560 центнер шекара свеклаш, царех 4100 центнер паччахьалкхенна дIаеслар. Уж сиха дIаккхухь Аргунерча шекар доаккхача заводе. Дика хьувкъаяьй механизатораша свеклаш. План гектара тIара 206 центнер йолаш 250 центнер яккха декхар тIаийцадар цар. ХIаьта хьалха латтача болхлой Исраилов Гаке, Хасханов Сулеймана. Моасаева Зурас, Эрсамикова Зайнапа, Ухигов Бауде кхашкара гектара тIара 400 — 450 центнер свеклаш йоал. Царех дукха тIехьабисабац шоаш тIаийца декхараш тIехкховчашдеш бола Амхадова Ама, Хатуева Умидат.

— Юкъера лаьрхIача гектара тIара 350—400 центнер свеклаш яргья тхона, — йоах звеньеваяс Эльмурзаева Зайнапа.

Из теша мегаргволаш дош да. Шоай декхар кхоачашдара тIехьа хьинаре къахьийгад хIара болхлочо.

«КС-6» оалана свеклаш чуэцача комбайна тIа комбайнера болх беш ва коммунист Чагаев Солтамурад.

— Укх шера «КС-6» яха керда комбайн енпай тха совхоза паччахьалкхено, — йоах Солтамурада. — Керда машин йиза валлалца лелае хала хул. ХIанз из йизай тхона, ца сецийташ болх булу.

Дийнахьа йоагIа норма тIехкхоачашъю цу комбайнера, хIара дийнахьа 5—6 гектара тIара мерза овлаш чу а эцаш. Дика болх беш ва свеклашта тIера йоархIаш дIайоахаш вола комбайнер Эльмурзаев Сайт-Мохьмад а. Цо ший дийнахьара норма массаза а тIехкхоачашъю. ХIаьта свеклашта тIера хьаяьха йоархIаш доакъарийна ферме дIакхухь. Лафеташта тIа а юттташ уж дIаккхухь механизатораша Имазаев Мохьмада, Исаев Хож-Ахьмада, шофераша Алсабеков Малгобека, Магомадов Вахас, Муклаев Абуязита, Джабраилов Лукъмана. ЙоархIаш кхай тIа ухкийташ дукха ха ца йоаккхийташ ферме дIакхоачийт цар.

Шоай болх дика беш ба свеклаш цIенъеш хьатта болх беш бола Гакаев Хьасани Махазаев Ахьмади. ЦIаккха а сеца хилац цар болх беш йола механизмаш.

Барттайна а хьинаре а къахьегаш ба цу мехотрядера берригa болхлой. Шеко яц цар свеклаш шоай ханнахьа чу[illegible]

А. ЗАИНУТДИНОВ.

КЕРДАЧА СОВХОЗА ГIУЛАКХАШ

Укх шера 16 феврале мара вIашагIъеллаяц Ачхой-Мартановски районера «Бамутский» яха совхоз. Кердача боахама керттера лостам соми баьцадаараши кхеделга ба. Цун доалахьа да 927 гектар оахам ду лаьттен 630 гектар сомий бешамаши. Совхоза коллективо ший берригa низ тIаберзабаь къахьегарах йиш хиннай лаьтташареи бешамашкареи йоала продукци совъяккха.

— ИттлагIча пятилетка хьалхара шу дикача толамашца чакхдаккха лерхI оаха, — йоах совхоза керттерча агронома Цыкаев Вахас.— ПланагIа 4200 тонни социалистически декхарегIа 4865 тонни тайпа-тайпара сом паччахьалкхенна дIабала декхарийла дар тхо укх шера. Бакъда, КПСС ЦК Генеральни секретара нов. Л. И. Брежнева кубански ялаташ леладерашка дахьийтача письмос дегаш айдаь болча совхоза сомий бешамаш лелаераша соцам бир Даьхенна 5000 тонн сом дIабала, аьнна. ХIаьта шоаш денна дош сийленца кхоачаш а ду.

Боахама керттерча специалиста яхар бакъдеш да сомий бешамаш лелаерий балха хьокхамаш. ХIанзле а паччахьалкхенна 4000 тонн совгIа тайптайпара сом дIабеннаб цар. Къаьстта гIадвугаш да коммунисткас Масаева Маас, Мерзуев Жунида, Хаджиев Темархана кулгалдеча сомий бешамаш лелаеча бригадай балха гIулакхаш.

Масала, хьаэцаргья вай Масаева Маас кулгалду бригада. ПланагIа 744 тонн сом дIабала безаш яр из. ХIаьта ший торонаш техкачул тIехьагIа доккхагIдола декхар тIаийцар цо 900 тонн сом дIабала, аьнна. ХIанзле а паччахьалкхенна бригадо дIабеннаб 700 тонн гаргга сом. Хьалхашка латта декхар дизза кхоачашдара бригада болхлошта юкъе яьржача социалистически яхье нормаш тIехкхоачашъеш къахьегаш ба сомий бешамаш лелаераш Аслабекова Совма, Саламова Деши, Кантаева Роза, Сальмурзаева Iабидат, кхыбараш.

— ХIанз тIехьа кхача «Джанатан», «Семеренко» яхача сортах бола Iажаш чуэцаш да тхо, —дувц бригадира Масаева Маас. — Бешамашкара чубахьача хьувкъамо тешал ду доккхагIдола декхар сийленца кхоачаше тха торо хилара.

ГIадвугаш да совхоза баьцадаараш леладерий гIулакхаш а. ПланагIа 5740 тонн йолаш паччахьалкхенна хIанзле а дIаденнад 5000 тонн баьцадаараш. ХIанзчул тIехьагIа чуэпа езаш дукха марковкаш, баклажанаш, кхыйола хIамаш я совхозе.

Шоайла яхье а бьнна къахьег баьцадаараш кхедеча бригадашцарза болхлоша. Уж бригадаш къахьегаш я «Пхе шера план — диъ шера» яхача девизагIа. Укх шера план кхоачаш а яь, хIанз планал совгIа баьцадаараш дIалуш я дикагIйола бригада.

Керда йиллача совхоза болхлой тешаш ба кхашкара гуйран балхаш ма-хулла сихагIа чакх а даьха, Октябра 59 шу дизарга дика толамаш дахарца шоаш накъагIоргхиларах.

М. РАШИДОВ.

ПАЧЧАХЬАЛКХЕНГА ЯЛАТ ДОХКАРА ТIАЙЙЦА ДОККХАГIДОЛА СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДЕКХАРАШ КХОАЧАШДАР

(12 октябрь тIаккхоачаш)

Районаш	ДоккхагIдола социалистически декхараш (тоннаш)	ДIаденна ялат (тоннаш)	Декхараш кхоачашдара процент	Ялата чуийца йиннача ткъакIий процент
Ачхой-Мартановски	8000	6359	79,5	48
Веденски	350	311	81	27
Грозненски	18500	16545	89,4	88
Гудермесски	20000	16127	80,6	100
Малгобекски	13000	12106	93	100
Надтеречни	17600	17628	100	85
Назрановски	16000	9524	59,5	—
Наурски	9500	9032	95	100
Ножай-Юртовски	1000	916	59,5	32
Советски	300	258	86	43
Сунженски	23000	20829	90,5	32
Урус-Мартановски	16000	15405	96,3	87
Шелковски	10500	10262	97,7	100
Шелковской	10500	10262	97,5	100
Республике гIолла	171750	150871	87,8	61

ДОАКЪАР— ДУКХАГIА

Сунженски района Кирова цIерагIча колхозерча № 3 йолча механизированни отряде хIара денна 200 тонн совгIа силос кIоага чу йолл.

Моша доакъар Iалашдеча дика толамаш доахаш ба комбайнераш Г. Пронь, А. Степанюк, П. Кольянко. ПланагIа 80 тонн хьакха езача 90 тонн чуэц цар. Хьекха силос дIакхухьаш ба шофераш Абдуазиев Султан, Маташев Абубакар, Цакаев Шарпуди, кхыбараш. Шоай балха нормаш тIехкхоачашъю цар.

Доакъар кийчдеча комбайнераштеи шофераштеи юкъе шерра яьржай социалистически яхь.

А. УРОЖАЕВ.

ЯЛАТ ДIАДУВШ ДА

ХьатIалоагIача шерачa хьувкъама дика лард йоллаш ба Грозненски района «№ 1 йолча шурий» совхоза лаьтта леладераш. Укх гурахьа 300 гектар шердаьл ялат дIадувкха. Цох 3300 гектара тIа ялата культураш юргья, 1000 гектара тIа — доакъара культураш.

Из дерригa кха (4300 гектар) аьха даьннад, агротехнико ма-яххара. Цхьан хаина минеральни удобренеш а тоссаш дикагIча фух дола ялат дIадувш ба механизатораш. ХIанзле а цар дIадийнад 1000 гектар кIа, 2250 гектар мукх, 50 гектар рожь.

СУРТАШ ТIА: гурахьа дув ялаташ дIадувш ба; ялат дIадувча дакъа лоацаш я къона сеяльщица, цу боахаме бригадир волча Хусейнов Махьмада йоI — Люба (аьттехьарча сурта тIа).

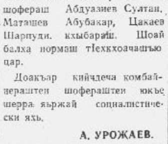

В. ИВАНОВА сурт.

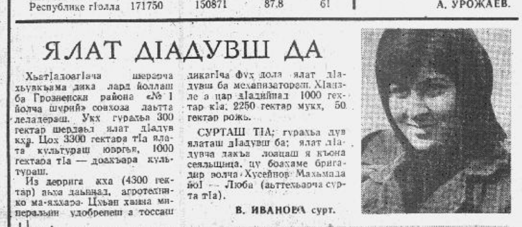

ДОЯРКА СИЙРДА НИКЪ

Шелковской районерча Менжинске цIерагIча колхоза шурий-товарни ферме дIаболабелар Менглиева Амината къахьегама никъ. Ферма коллективо ялх шу хьалха школа чакхъяьккхачул тIехьагIа бедзаме тIаийцар из.

ХIанз доахан деттара балха мастер йолча Амината хIара шерра-шера тIехкхоачашду тIаийца социалистически декхараш. Укх шера дIабахача 9 бетта юкъера лаьрхIача хIара Iаттагара 2287 килограмм шура яьккхар цо, шера яккха лаьрхIар 2850 килограмм йолча.

4 шу хьалха болх бешe а зоотехнически дешар деша лаьрхIар къонача доярка. ХIаьта Армавирски юрта боахама техникума заочни отделене деша яхача Амината, хIара шерра-шера сессе дIа а ухаш тIехдика дIателар экзаменаш. Укх деношка тIеххьара паччахьалкхен экзаменаш дIаенна зоотехника диплом а дахьаш ший коллективе юха цIакхоачаргья из.

Цу шерашка кхы цхьаькха лоархIаме хувцам хиннаб къонача доярка вахаре. Колхоза коммунисташа КПСС члена кандидаталла дIаийцар Амината.

Къахьегаме а иштта юкъарча вахаре а дизза дакъа лацарца шийгара хьокхам гойташ чакхъяьлар кандидатски стаж. ХIаьта хIана цхьа-ши бутт хьалха новкъосташа цу доккхача гIулакхаца даькъала а ювцаш парте членалла дIаийцар халонех бIу ца къожабеш йола къона кхалсаг.

Е. ФАРНИЕВА.

ХЬАЛАШ ЦХЬАТАРРА ДАЛЕ А...

Дукха доахан да Шаьла района «Джалка» совхоза кхаь ферме. Царга хьежжа дукха болхлой а ба цига. ВIаши яхье а баьнна иттлагIча пятилетка хьалхарча шера доахангара йоала продукташ дукхагIа яхара тIехьа къахьег цар, планови заданеш кхоачашъяра тIехьа къовсам лоаттабу. Хьалха латт шоллагIйола ферма. Шу дIадолаяелча денз дукха шура йоакхх цига цIаккха а лаьгIа йолийташ. Цо кхоачашйир 9 бетта паччахьалкхенна шура дIаялара план. ДIаяла езар 263 тонн йолаш сентябрь бетта юххье Шаьларча шурий заводе дIачуелар 285,9 тонн шура.

Иштта дац гIулакхаш вокх шин ферме. Уж шоллагIча фермал дикка тIехьаюс. Цун керттера бахьан къахьегам лерттIа вIаштIехьа ца баккхар да. ХIаьта ветеринарни специалисташ а ма-бий шоай цхьа бехктокхаме гIулакхаш долаш.

ЦхьоалагIчеи кхоалагIчеи фермаша кхоачашъяьнзар бархI бетта заданеш. Масала, цхьоалагIча ферме нийс бетта яккха езаш хиннар 457 тонн шура я, хIаьта яьккхар 339,5 тонн мара яц. ПланагIа паччахьалкхенна дIаяла езача 381 тоннах дIаенна шура 293,5 тонн мара яц.

Цул а тIехьаюсаш я кхоалагIа ферма. Кхыдар ца дийцача а 9 бетта планови заданеех 150 тонн тIайиса яр из сентябрь бутт юкъе кхаьчача хана.

Цу гIулакхаша хьагойт шоллагIча фермера дараш санна шоай хьалаш а дойлаше тIехьаюсаш йолча цу шин фермера болх цIенхаштта тоабе безилга. ХIара болхлочоа дIайовзийта еза зооветеринарни бокъонаш, дикагIа бе беза болхлошта юкъе беш бола кхетама болх.

М. ЭПЕНДИЕВ.

Нов. Д. П. САНЬКО НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР МИНИСТРИЙ СОВЕТА КЪАХЬЕГАМА ЙОЛЧА УПРАВЛЕНЕ НАЧАЛЬНИКАЛЛА ОТТАВАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

У К А З.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо соцам бу:

Нов. **Санько** Давыд Прокофьевич Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета Къахьегама йолча управлене начальникалла оттаве.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный,
1976 шу, 11 октябрь.

Советий мехка гIолла

ХАРЬКОВ. Программни числовой управлени а йолаш лакха балха овсарле йола шлифовальни агрегаташ дуккха арахеца йолаяьй Косиора цIерагIча станокаш еча заводе. Турбинай гIовраш, электродвигателаш, гидронасосаш, металл хьоккхача оборудоване чоалхане оатхалаш кийчъе лаьрхIа я уж. Цу тайпарча агрегатий хьалхара парти Ленинграда, Днепропетровска, Пскова машинашъераштa дIаяхьийтай. Шоайл хьалхагIа хиннарел цкъаи ахаззен сихагIа лелаш а шозза йоккхагIа йола заготовкаш кийчъе низ болаш а я керда станокаш.

●

ЛЕНИНГРАД. Нева тIарча городе хьайийллача къонача юриста школе эггара хьалхара заняти хилар. Советски законодательства лардаш Iомаергья укхаза профессионо-технически училищай дешархоша, лакхерча классашка деша багIараша.

Укх гурахьа правови знаней 20 халкъа университет болх бе йолаеннай Ленинграде.

●

ВЛАДИВОСТОК. Кхеж чуэца йолаяьй Приморья къилбаседехьарча районий колхозашкеи совхозашкеи. Хьокхаш латт «приморская-494», «юбилейная» яха хьалха кхача сорташ. 150 эзар гектара тIа дIайийна я уж. Техникаца дика кийчъяь 494 специализированни звено вIашагIъеллай боахамашка. Даьтта доахача кхей миллион центнерал хIезигагIа йоацаш гулъе а паччахьалкхенга 600 эзар центнер товарни кхеж йохка а лаьрхIад кхаш леладераша иттлагIча пятилетка хьалхарча шера.

●

ИОНАВА (Литовски ССР). Социалистически Къахьегама Турпала Пранас Жменускаса цIерагIа приз еннай цун веший воIа Бронюса — «Жейняй» яхача колхоза комбайнера. Литве эггара хьалхарча къахьегама турпалех цхьане сийлахьа къахьегама традицеш лелаечоа Б. Жменускаса из совгIат деннад ялаташ чуэцача доккхий толамаш дахарах. Укх шера цо 214 гектара тIара ялат хьеккад, из аьрда 600 тонн совгIа яьккхай. Из республике эггара лакхагIа бола хьокхам ба.

●

АШХАБАД. Туркмене столице болх бе йолаеннай СССР яьсса территореш комплексно Iомарай карарезаяраи йола ерригсоюзни Iилман конференци. Москван, Ленинграда, Средни Азе республикай, Закавказьяя Казахстаней Iилмахоша ювцаргья яьссача территорей Iалама ресурсех пайда дикагIа эцара лоархIамегIа йола проблемеш.

●

ЧЕРКАССЫ. Сийлахь-боккхача Октябра 59 шу дизара хетадаь «Поэтически Октябрь» яха СССР халкъий литератураи искусстваи кIира дIадоладеннад Черкасски областе. Цига дакъа лоац Москверча, Алма-Атарча, Ярославлерча, Киеверча, Черкассерча вокалисташеи чтецашеи. КIира чакхдоаккхача дакъа лоацараш вIашагIкхетаргба областа городашкеи юрташкеи бахача нахаца, къахьегама турпалашца, КПСС XXV съезда делегаташца.

●

МИНСК. «МТЗ-80» яхача марках йолча «Беларусь» яхача тракторашта лаьрхIа двигателаш арахеца эггара хьалхара автоматически линеш вIашгIйохка йолаяьй моторни завода кердача корпусе. Цу чу тарьяьй цу тайпара 32 лини. Цо йиш хулийтаргья оатхалашта обработка яра дерригa балхаш меттел, моторашвIашагIлехкара балхаш а машинашка дайта. Дерригa балхаш дика автоматизаци яь хиларо йиш хулийтаргья «МТЗ-80» яхача марках йола керда машинаш хьаяра тракторашъераштa мел эш двигателаш 1978 шерале арахеца йолае.

●

ДОНЕЦК. Горняцки края центре болх бе доладеннад кепайоазон ЦIа. Цу чу хургья областной диъ газета редакцеш.

Балха овсарле лакха йолча полиграфически оборудоване шозза сихдаьд моттигера газеташ арахецилга, йиш хилийтай фототелеграфаца хьа а нйеш йиъ миллион экземплярага кхаччалца тираж йола централни республикански издаиеш кепаеста.

●

ЧАРДЖОУ. КIайча кхерах етта культура Дворец хьалъэттай Амударья тIарча городе. Цу чу я ялх бIаь моттиг йола актови зал, библиотека, кружокашеи секцешеи занятеш яра лаьрхIа цIенош. Дворене баьхкаб цун дай — В. И. Ленина цIерагIча Туркменски паччахьалкхен педагогически института студенташ. Ше болх беча укх ткъаь пхиъ шера 17 эзар совгIа специалист арахийцав пединституто. Цун нийс факультете дешаш ялх эзар совгIа студент ва.

(ТАСС).

ОКТЯБРА НАКЪАДОЛХАШ

Шерра социалистически яхь а йоаржаяь Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 59 шу дизара накъабола «Красный молот» завода 17 цеха болхлой. Дика дIайолаяьй пар 10 пятилетка. ДIаяхача кхаь квартала плани социалистически декхараши кхоачашдаьд, хIара продукцена реализаци яра план 115 процент кхоачашйир.

—Оаха къаьстта теркам тIабохийт хьаеш йола продукци дика хилийтара, — аьлар вокхагIа волча мастера къонача коммуниста Умалатов СаIида.

Укх шера оаха хьаяь продукци мегаргйоацаш юхаяьккха моттиг хиннаяц тха.

Цехерча цхьаболча болхлоша 200 процентага кхоачаш кхоачашъю шоай планаш. Царех ба автосварщик - газорезчик Бессонов Петр Андреевич, котельщик - гибщик Шахтарин Николай Ефимович, газорезчик къона коммунист Гадаборшев Iумар, кхыбараш.

Октябра цIейна дика накъабахара къахьег хIанз 17 цеха болхлоша.

Ю. ЮСУПОВ.

ПЛАН ТIЕХКХОАЧАШЪЯЬЙ

ИттлагIча пятилетка хьалхарча шера дика къахьегаш ба Малгобекски района «Кавказ» винсовхоза механизатораш а хьайбаш леладераш а. Районе эггара хьалха ялат дIадийна баьннаб укхаза, кхоачашъяьй паччахьалкхенга шура йохкара нийс бетта план.

ДIабахача нийс бетта совхозе хIара кхоабача Iаттагара 1700 килограмм шура яьккхай, планагIа 1584 килограмм йолаш. Паччахьалкхенна дIаеннай 5650 центнер шура, вешта аьлча, планал 50 центнер дукхагIа.

1976 шера планаш кхоачашъяраи Сийлахь-боккхача Октябра 59 шу дизара сийнеи боахама фермашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхай № 2 йолча ферма коллективо. Нийс бетта цо яьккхай 4380 центнер шура, планагIа 4020 центнер йолаш. Даьха толамаш чIоагIдеш къахьегаш ба ферма болхлой. Паччахьалкхенга шура йохкара шера план хана дикка хьалха кхоачашъе лерхI цар.

М. ДАСКИЕВ.

Мехкдаьттахой гIончаш

Дикача къахьегама толамашца накъайоагIа Октябра 59 шу дузача дезача цIейна «Грознефть» производственни объединене ремонтно-механически база коллектив. Цо ремонт ю буровой эксплуатационни оборудованена, хьаю запасни оатхалаш, доахец мехкдаьтта доаккхачеи бурув тохачеи эша тIахьожама-бустама приборaш. «ХIара балха денна — дикала Знак» яхача девизагIа къахьегача база болхлоша ремонтни балхаш дара нийс бетта план хана хьалха кхоачашйир. Бурувзеттарашкл, мехкдаьтта [illegible] мах я, хIаьта планал совгIа мехкдаьттахошкеи бурувзеттарашкеи дIакхачийта продукци 46 эзар сом мах болаш я. Къахьегама овсарле лакхъяра заланн 8 процент тIехкхоачаш а еш, планал совгIа мел кийчъяь продукци цун чотах кийчъяь я. Арахецача продукцега дIабола мах лохбарах паччахьалкхенна кхоаьд 60 эзар сом.

Социалистически яхье хадданза хьалха латташ я Дремлюга Юрий керте латта ремонтно-механически цеха коллектив. ДикагIболча производственникех лоархIаш ба токарь [illegible] Ваха, сварщик Энгинеев Сафарбек, кхыбараш.

Г. ЛУКЬЯНОВ.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

КОММУНИСТАША ДIАДЕХАРАШ ЛЕРТТIА ТЕРКАЛДЕ

Вахаро хIара денна яхар санна керда проблемаш хьалхашка уттаю юххьанцарча партийни организацештей партийни комитеташтей. Уж къестаеча хана царгара дIалех шоай балха ленински стиль чIоагIъелга, цуй техка йолча критикан самокритикан методах дикагIа пайда эцилга. Коммунистий декхар латт, яьхад В. И. Ленина, ледарлонаш къайла а ца кхуьхаш гучахьа цирна критика ярах, сихагIех овлангара дензи уж дIаяхар духьа.

Критикей самокритикей йоаржаярца мара дегIайоалае йиш яц парте чура демократи, партийни паччахьалкхени дисциплина чIоагIъе, кадрашта боагIаш бола кхетам бала йиш яц.

Города коммунисташа, берригача къахьегамхоша, КПСС XXV съезда решенеш кхоачаш а еш, тIа-тIа керда доккхагIдола толамаш дахар, шеко йоацаш, партийно-политически балха кхыча формашцей методашцей цхьана критикей самокритикей дегIайоалаярах а хьахинна хIама да.

«Тамбовски областной партийни организаце критикей самокритикей леладярах» бола КПСС ЦК соцам кхоачаш а беш городерча партийни организацеша дукха ду къахьегама коллективашка хIаране шийгара а новкъосташкара а доагIар дизза хьадехаргдола хьалаш хьадаре. Цу дерригне тоаду коллективай экономически хьокхамаш, цар моральни хьалаш. Цу тайпара дар ала йиш я СССР 50 шу дизара цIерагIча химзаводах, «Автоспецоборудование», «Электроприбор» заводех, ТЭЦ-2, Грозненски автотранспортни предприятех, ПАП-3, Нохч-ГIалгIай гIишлой управлене СМУ-9, «Союзмонтажгаз» СМУ-8, «СевКавНИПИнефть», «Чечингражданпроект» институтех. Цар кулгалхоша шоай гIулакхий а бIарччача коллектива а балха критически мах бу, цу сахьате халлоац коммунисташей мугIарерча къахьегамхошей тела предложенеш, критически замечанеш, хан-ханнахьа цу хьакъехьа шоаш деш долчох лаьца хоамаш ду царга.

Дика дар гIулакх массанахьа иштта латтаре. Партийни органашка хоамаш ух цхьаболча кулгалхоша, партийни, профсоюзни организацеша мукъа балар бахьан долаш, шоай адресагIа еш йола критически замечанеш теркалъяц, критика ечар дIадехар кхоачашде тохалуш ца хиларал совгIа, мичча тайпара даь а, уж тоIабе гIерт, яхаш.

Дукха ха йоацаш парте Заводской райкома бюрос дийцар «Союзнефтегазпереработка» гIишлошъечей капитальни ремонт еш управлене РМУ-3 коллективе критика ца ловш хиларах дола дош. Болхлоша нн. Абдулханова, Васика, Ткаченкос дуккхаза айдаь дийцадар моральни материальни стимулировани яра гIулакх харцахьа оттадаь хиларах, социалистически яхь вIаштIехьъяккхара лерттIа йоакхо ца ярах, участка начальника нов. Ройтмана ца доагIа гIулакхаш леладарах. Цкъарчоа из критика теркал ца еш йита хиннай управлене начальника КПСС члена нов. Гусейнова, партбюро секретара нов. Мадаева, постройкома председатела нов. Асмоловске. ТIаккха болхлоша, къаьстта нов. Абдулханова, цIаьхха а уж дешаш вй а даь цу даькъе доагIар делга хьадийхаза нов. Гусейнова хьалхленца из харцваь човхаве гIийртаб кулгалхой.

Парте райкома бюрос цIенхаштта бехк бир царна. Нн. Гусейновней Мадаевней учетни карточка тIа дIа а яьеш строги выговораш елар, Ройтман балха тIа лохвир.

Цу факта бе боагIаш бола лоархIам бе беза кхыча партийни организацеша а. Коммунисташа ю критика гучахьа е къайлагIа харцахьа кхетаелга е цуй духьале елга дIадаккха деза.

Цу тайпара хьалаш Iалашдара собранешка, совещанешка коммунисташа, къахьегамхоша тела предложенеш, критически замечанеш цу сахьате къоастае а кхоачашъяра тIаэца а еза, цу гIулакха хадданза тIахьожам а лоаттабеш.

Города ерригача партийни организацешка цу деша лерттIа йовкхо ю ала йиш йолаш дац вай тахан. Цхьацанахьа из гIулакх талмастта леладарал совгIа цу деша вIалла тIахьожам ца лоаттабеш йола моттигаш а я.

Цу хьакъехьа цIенхаштта бехк баккха боагIа «Терек» яхача мебельно-дахчан хIамаш еча объединене парткомах. Партийни а профсоюзни а собранешка дуккхаза дешаш айдаь хиннад объединене кулгалхоша социалистически доалахье лораяра даькъе преступни хьисапе ледарло еш хиларах. Укхаза делкъа хана хаьхой латташе а, дIа ца яьеш, етта машинаш кийчъяь продукция бедала материалаш арайоахаш моттигаш хул, е цох саг бехктокхаме а озац.

Укх шера август бетта массехк итт дахчан-шолхий панташ лоIкъа а яь машинаша араяхха гIийртаб хIанз а малаш ба ца ховш биса бола нах.

Цул тIехьагIа массехк ди даьлча мебельни цехера лочкъаяьй 12 шкаф. Цох лаьца шийи ханнахьа бе боагIача хоам ца беш Iийнав цеха начальник н. Белов.

Кулгалхошта цу тайпара зуламаш хулаш долга ховш хиннилген лечкъораш къайлакхухьаш болген хьагойт укх масало. Грозне яхача н. Чалыкинас КПСС обкоме жалоба язъяьяр шие «Терек» объединенес яь шкаф эцарахи из доккхий гIалаташ доахкаш хиларахи. Из гIулакх тохкаш гучадаьлар цу тIа предприяте маркировка ца хилар. Складе гIолла йоацаш лочкъаяь араьккха мах беча предприятешка кхаьча шкаф я н. Чалыкинас ийцар.

Из шоашта гучадаьлча объединене кулгалхоша дош следственни органашка дIачуденна хила деза аьнна хеталу. Бакъда, объединене генеральни директора декхараш кхоачашдеча нов. Маринчука, цу шкафа меттел кердаяр дIале аьнна распоряжени енна, дитар гIулакх. ТIаккха фу дир партийни организаце?

Парткома секретарь н. Каткос уж кхоачамбоацараш ца довзаш а царца къовсам ца лоаттабеш а вац ала дац, цхьабакъда цуна мегадац коммунисташ социалистически доалахьен тIакхувдарашца цIенхашта къовсам лоаттабара оарцагIбаха, харцбаьнараш партийни бехктокхаме оза, цу даькъе мелал гойташ бола кулгалхой а.

Шеко яц, цу дерригнена кастлуш, КПСС горкомо е йоагIаш йола оценка дургхилара.

ГIулакх иштта лоарзагIа дарганар, нагахьа санна укхаза цу тайпара зуламаш ду нах лоаргбоаца хьалаш хьадаь даларе, бедалаш кийчъяьча продукцен лерттIа учет лелайоре, ха де уттабу нах лерттIа хьахоржаре, материально бехктокхаме балхаш дераш кулга цIена баларе, къоал дераштa доагIаш дола гIалазар доре. Цу тайпара хьалаш долча коллективе критикей самокритикей хила йоагIача боараме хинна моттиг яц.

Грозненски консервни заводе социалистически доалахье мишта лораю хар духьа тохкам бир. Гучадаьлар цу даькъе укхаза а доккхий кхоачамбоацараш хилар. Комиссе кулгалхошта хьалхашка завода керттера бухгалтер н. Умхаев дIахо цу балха лелаве йиш ца хиларах дола дош оттадир, цо даь цIенхаштта гIалаташ дIа а гойташ. Бакъда, «Консервплодоовощ» объединене кулгалхоша «шийй лоIамагIа» балхара дIаваха мукъа белар цуна.

Парте Заводской райкомерча партийни комиссе дика техкар Ленина цIерагIча культура Дворецe цIенхаштта кхоачамбоацараш хиларах хьаиха хоамаш. Коммунисташа леладе йиш йоаца гIулакхаш шоашкара гучадувлийта ДК директор н. Багдасарьяни парторганизаце секретарь н. Аббасови балхара дIабаьхаб. Из ца ховш хиннаб-хьогI коллективера нах? Хиннабац. Цар ханнахьа уж юхатеха баларе цу тIа кхоачарбацар уж.

Критикей самокритикей дегIайоалаеча лоархIаме моттиг кхоач хIара коллективерча пенгазетий, дуккха тираж йолча газетий редколлегешка, моттигерча радиоузлашка. Дуккхача даькъе цар во кховчашдац из декхар, хьагучабоахаш дIабовзийт дисциплина телхаераш. Цу хьакъехьа белгалдаккха лов Старогрозненски УБР «Бурувдеттар» яха пенгазет. Хьалха латтаза опыта йоагIаш йола пропаганда яь ца Iеш цIенхаштта критика ю цо лоарзагIбувлача, шоашкара гIалаташ гучадувлийтача наха, ХIаьта управлене кулгалхоша шоай пенгазета сий ду, цо яхар хьаллоац, цудухьа деза да цун хIара дош.

Из ала йиш йолаш яц шийи балхах «Трансмаш» заводерча «Машиностроитель» яхача пенгазета редколлеги. Газета тIа еш йола критически замечанеш теркал ца еш ют завода кулгалхоша. Цох цIенхаштта замечани яьй царна.

ХIанз юххьанцарча партийни организацешка отчеташи хоржамаши деш да. Баьча балха шоаш къоастам беча хана коммунисташа маьхера предложенеши замечанеши тел. Цар бе боагIаш бола лоархIам бе, уж кхоачашъяра хадданза тIахьожам оттабе декхарийла я партийни организацеш, цар партийни комиссеш.

Парте чура демократи дегIайоалаяра дош дагалаттачар цIаккха дицдалийта дагIац нaха дIадехараш теркалдарга хьежжа мара из гIулакх тоаде йиш йоацилга.

В. ЛАВРИНЕНКО,
КПСС Грозненски горкомерча партийни комиссе председатель.

Реактор хьакхоачаш латт

СТАВРОПОЛЬСКИ КРАЙ. 210 тонн еза, 27 метр лакха йола Прикумски пластмассай завода Англера ийца химически реактор Ленинградски портера Маныч яхача шаьрача аренашка уллача Iама йисте кхоачаяьй. Из моллагIа бар санна боаца мухь бахьаш йоагIача баржа дуккхача деношка никъ баьб хишка, каналашка гIолла йиъ эзар километр совгIа. Iама йистера лаьтта гIолла из яхьа езача дIахьоргья лаьрххIа хьаяьча трейлерца «Ураган» яхача йоккхача йиъ тягачо.

Буденновск яхача городе хьалъеш йола Прикумски пластмассай завод мехка йоккхагIъярех йола, полиэтилен хьаеш йола предприяти хургья.

К. ТАРУСОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

МАССАЗА А яхье хьалха латташ

ИттлагIча пятилетка хьалхарча шера план ханал хьалха кхоачашъяра доккхий социалистически декхараш тIайийцад Цуров Мусий Ахьмад керте латтача наькъаш дехкачей тIаьш техкачей Нохч-ГIалгIай управлене болхлоша. Уж толамца кхоачашдара шерра социалистически яхь йоаржаьъча цар керд-керда торонаши кхоачамаши гуча а доахаш царех бизза пайда ийбу. «ХIара балха денна — дикала Знак» яхача химикий инициативагIа къахьегача управлене кулгалхоша, партийни профсоюзни организацеша хIара дийнахьа итогаш ю социалистически яхье яьнача бригадаша, участкай коллективаша даьхача къахьегама толамий. Массе дола технико-экономически хьокхамаш, къахьегамей производственни дисциплина, производства культура дика а йолаш хьалхара моттиг яьккхача коллективана бутт чакх ма-баьллини гехьа управлене карара кара тела ЦIе байракх ахчан премий лу, шоллагIа моттиг яьккхача коллективана лу Сийлен грамотей ахчан премий, хIаьта кхоалагIа моттиг яьккхачунна хьожаю ахчан преми. Социалистически яхье хьалха латтача цу коллективай опыт шерра дIа-юха йоаржаю, цох бизза пайда ийбу.

Иштта къахьегаш дуккхача хана денз хьайоагIаши республикерча промышленни предприятей, гIишлошъеча организацешта юкъе хадданза хьалхалаттаци я управлене коллектив. ДIаяхача пятилетка задани ханал дуккха хьалха кхоачаш а яь, планел совгIа кхоачашдир цо шиъ-ах миллион сома маьхза гIишлон-монтажни ремонтни балхаш. Иштта къахьийгача цо ийслагIча пятилетка шерашка карара ца йоалийташ лелайир Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советен облсовпрофей карара кара тела ЦIе байракх.

Уж къахьегама толамаш кхы тIа а тоадеш дIадоладир цар иттлагIча пятилетка хьалхара шу. Парте XXV съезда сийца яьржача социалистически яхье йоккха котало яккхарах управлене коллективана елар КПСС Нохч-ГIалгIай обкома, Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Сийлен грамотей памятни Знаки. Укх шера цхьоалагIчей шоллагIчей кварталe даьхача къахьегама толамашта итогаш йича вIаштта шозза республикански Сийлен доска тIа йиттаьй управлене коллектив.

Иштта деза совгIаташ цуна дала а доагIеш телара тешал деш да наькъаш дехкарашей тIаьш техкарашей лоаха къахьегама толамаш. ГIишлон-монтажни-ремонтни балхаш дара ийс бетта план ханал итт ди хьалха кхоачаш а яь, паччахьалкхен планагIа лаьрхIачул совгIа даь балхаш 115 эзар сома маьхза да. Управлене болхлоша укх шера йисте а даьха эксплуатаце дIаденнад Грознерча Люксембург Розай, Комсомольски, Интернациональни, Сайханова улицагIара тIоьнкъаш, Карпински Кургане гIолла чакхбоалача тIоньнкъа хьалхара аргIа, йистебоалаш латт Дербентски улицагIа буллаш латта тIоьнкъ а. Вай городерча улицашка беррига укх шера цар биллa тIоьнкъ иттех километр ба.

Денна тIахьожам лоаттабу предприяте кулгалхоша, партийни профсоюзни организацеша тIайийца социалистически декхараш мишта кхоачашду хьожаш. Уж кхоачаш тIехкхоачаш дара оарцагIа боах цар беррига болхлой инженерно-технически болхлой. Цу гIулакхах доккха беркат даьннад. ТIайийцача социалистически декхарий нагахьа пункт яц дикка тIехкхоачаш ца еш. Къахьегама овсарле цаI-ах процент тIехкхоачашъе декхараш тIайийцадар управлене болхлоша ер шу доалалуча хана. ДIабахача бархI бетта къахьегама овсарле лаккхъяра задани 2,8 процент тIехкхоачаш а еш, соахка цу хана хинначул 2,7 процент лаккхъяьй из. Планал совгIа мел даь гIишлон-монтажни-ремонтни балхаш цун чотах даьд. Шера 6700 киловатт-сахьат электроэнерги кхое тIайийца социалистически декхараш хIаналехьа тIехкхоачашдаьд. Паччахьалкхенна планагIа лаьрхIачул совгIа 56 эзар сом пайда баьб духхьал бархI бетта. Из хул шера тIайийцача социалистически декхарех лаьрхIа хинначул дукхагIа.

Шоаш тIайийца социалистически декхараш толамца кхоачашдара къаьстта дика къахьийгад управленерча рационализаторашей изобретателашей. Шера тIайийцача социалистически декхарех кийч а яь производствана юкъеяхьа езаш бар уж паччахьалкхенна 15 эзар сом пайда беш йола рационализаторски предложенеш. Цар хIанзлехьа производствана юкъеийхьай паччахьалкхенна 24800 сом пайда беш йола 13 рационализаторски предложени.

Уж дерригa къахьегама толамаш хьакхоллараш болхлой къахьегама кулгаш да. Дукха болхлой ба управлене хIанзлехьа шера план кхоачашъяь. Царех ва мархкала-бетонни узла бригадир Гасаров Махьмада Мухьмад, болхлой Бетербиев Валид Исаевич, Межидов Муса Имранович, Хайлаева Яхита, Тумгоева Насипхан, слесарий бригадир Новиков Иван Николаевич, кхы дуккха бераш а. Юкъера лаьрхIача хIара сменагIа нормаш 135—140 процент кхоачашъю цар.

Б. КОСТОЕВ.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) бригадир М. Гасаров, болхлой В. Бетербиев, М. Межидов.

И. ПЛИЕВА сурт.

Халкъа тIахьожамхой мело еш бац

Кубанерча ялаташ кхедераша дIадоладаь патриотически гIулакх шерра хьаллаьцад «Автуринский» яхача шалински совхоза кхашкарча къахьегамхошта юкъе. «Даьхен амбарашка ма-могга дукхагIа ялат чутасса!» — ишта я Шалински районе боккхагIболча цу боахама механизаторий девиз.

Производства эффективности балха дикали лаккхьяр духьа, 1976 шера халкъбоахама план толаме кхоачашъяр духьа леладеча Ерригсоюзни социалистически яхьа шоаш юкъе болхаш совхоза ялаташ кхедераша декхар тIайийцадар дерригa доаккхаш дола ялат 10350 тоннага дIакхоачаде, паччахьалкхенга 5640 тонн ялат дохка а, цу даькъе 2600 тонн хьажкIаш йохка а. Автуринцаша геттара дика кхетадора, белгалдаь мулаш даха атта хургдоацилга. Цудухьа шоай са ца кхоадеш, хьинаре къахьегар цар иттлагIча пятилетка хьалхарча шера. Органически минеральни удобренеш, юртбоахама техникаx эффективнегIа пайда эцарах, агротехника ерригa правилаш кхоачашьярах совхоза ялаташ кхедерашка йиш хилар хIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 25 центнер гурахьа дувча ялатий яккха.

КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева кубански ялаташ кхедерашка дахьийтача письмоца дувзадения автуринцаша хьалхагIа шоаш тIайийца хиннача декхарашта меттел доккхагIа дараш тIа айийца, ялаташ дIачуийдеча пункташка хIанзле а дIачуденнад 4175 тонн ялат.

Цу коталонах хIамига дакъа даллац боахама халкъа тIахьожамхой. Керттерча группана кулгалдеш ва совхоза профсоюза рабочкома председатель коммунист I. Абумуслимов. Совхозе верригаш а 120 саг ва халкъа тIахьожамхой. Дуккха а дукхагIа бараш хьалха латта механизатораш, хьайбаш леладераш, шофераш, счетни болхлой ба уж.

Халкъа тIахьожамхой къаьстта дика хилар гуйран ялаташ чуэцача хана — ханна кхо пост йиллар: комбайнерашта юкъе, шоферашта юкъе, центральни усадьбе халкъа рузкъа лорадеш фе ха тIа лаьттар хьалха латта комбайнераш Ш. Асхабов, Р. Мусаев, Ш. Шахгираев, шофераш Х. Гапураев, Х.-М. Докуев, Х. Керимов, слесараш С. Пайзулаев, Ш. Исраилов, экспедитор В. Газалапов, кхыбараш. Уж даим хьийжаб ялат цIендаь чуэций, комбайнаши автомашинаши хийра йолчара гайххийта дIакъайла йий, ялат цIаувзача транспорта хадданза тIахьожам лоаттабаьб цар. Лоацца аьлча, ялат юстара ухаргIоацаш, доадергдоацаш чIоагIа духьале оттаьяр халкъа тIахьожамхоша, цудухьа йиш хилар цхьа ка ца улийташ дерригa ялат чуэда.

Доакъар ца тоъарах соахка чIоагIа хало хьийгар хьайбаш леладераша. Из кхета а даь, халкъа тIахьожамхоша укх шера шоай лирача тIахьожама кIалдаьнар доакъараш Iалашдара гIулакх. ЛоархIаметIарча участкашка хулар халкъа тIахьожамхой. Цхьаккха хIама тувлалацар цар сийрдача бIарга кIалхара: е Iалашдеча доакъарий дикал а, е балха темпаш а. Цунга хьежжа дар хьахиннар а: 1000 тонн совгIа тIехдикача аьла, 6000 тонн чан гулийр. Хийцца лел хIанз силос лаьттах йоллара балхаш. Цу маьхерча доакъара 5000 совгIа тонн хIанзле а сангарашка йоалл. Иштта тоъал дукха витаминни баьца хьоар а кийчдаьд.

Болх дика вIаштIехьбаьккха чуийцар совхозе 300 гектара тIа кхедаь ганараш. Из болх беш 5 комбайн яр. Къахьегама овсарле лакха йолаш болх бир опытни комбайнераша М. Мусаева, Къахьегама ЦIеча Байракха орден лелаеча Н. Цакаева, Б. Абубакарова, Н. Исламова, Ш. Асхабова. Дог гIоздоаккх хьахинначо: планагIа 10 центнер яккха езача метте, хIара гектара тIара 16—18 центнер ганарий яьккхар.

Ганараш чуэцача а иштта халкъа тIахьожамхой пост йиллар комбайнер Ш. Асхабов керте а волаш. Къаьстта хоаставе воагIаш ва хьинаре тIахьожамхо спорта инструктор-методист А. Газалапов.

Укх шера 650 гектара тIа кхеяьй хьажкIаш автуринцаша. Механизаторий хьинарeча къахьегамо тIехдика толам баьккхар: боккъал дика хиннай хьажкIаш. ХIаьта укхаза а мело еш бац халкъа тIахьожамхой: ерригача производственни участкашка дийнахьа а бус а «кхай аьла» лораеш ха оттадаьд. Халкъа тIахьожама группа председатела Г. Абумуслимова шийи гIончашца цхьан бийсанна массехказа гобоаккх хьажкIий кхаьшта.

Укх деношка цхьаькха хьувкъам чуэца арабаьннаб боахама къахьегамхой. Болх цхьатарра дика вIаштIехьбаьккха чуэц механизатораша «кура» хьажкIаш. Центральни хьатта хьакхаьчай дошоча хьажкIий хьалхара бIаьш тоннаш. Укхаза а ерригача керттерча участкашка а фе ха деш латт халкъа тIахьожамхой.

Автуринцаша бицбалийтац хьатIадоагIача шера хьувкъам а, тахане а денз йолл цар цун лард. Хийцца лел боахаме гурахьа дIадувргдолча ялаташта оахам дарен зябь ахарен балхаш.

— Гурахьа ялаташ дIадера къоастаергья 4000 гектар, — яхаш дувц Г. Абумуслимова.— Ялаташ чуийца мукъадаьнна 3000 гектар совгIа лаьтта хIанзле аьхан ялаташ дIадувши да. СовнагIа къамаьл хургдац, нагахьа санна хургболча хьувкъама кхей дуккхача хьале оахам дика дарах тийша я аьлча. Цудухьа тIахьожамхоша шоай сийрдача бIарга кIал лаьцаб оахам деча агрегатий болх. ТIахьожамхой лаьрххIа хьеж оахам мел кIоарга ду, тракторех, доагорах пайда ниййса эций. Цу дерригача хIамаех доккха беркат доал.

Укх шера шоай болх дикка тоабаьб «Автуринский» совхозе халкъа тIахьожамхоша. Шоай гIулакха эпача ханага дIахьажац уж, шоай беррига низ шоашта тIадилла гIулакх кхоачашдара дIател цар, шоай декхар тешаме кхоачашду. Цар гIулакх доацаш цхьаккха хIама дац. Халкъа рузкъа лораделга эгтара кертера гIулакх лоархI цар.

А. БАРЗАНУКАЕВ,
«Коммунизма байракх» яхача шалински районни газета отдела заведующи.

ИНТЕРНАЦИОНАЛЬНИ ДОТТАГIАЛ ЧIОАГIДЕШ

БАРТ-ЦХЬОАГIОН УЙЛАНЦА

Къахьегама коллектива интернациональни кхетам лурга шийй балха керттерча гIулакхех цаI лерхI Гудермесски медицински инструментий завода партийни организаце. Из кхетаде хала дац, хIана аьлча, ерригача Къилбаседа Кавказе а атта предприяти хургьяц тха яр санна дуккхача къамий викалех латташ. Цудухьа цар барт-цхьоагIо чIоагIъяра денна терко ю оаха. Партийни организаце из гIулакх вIаштIехьдоаккхилга Iалашду ше денна коллектива юкъе тайп-тайпара болх чакхбоахача хана.

Иштта, завода ерригача коллектива барт чIоагIбара, цун хьинари денали айдара тIаерзаяь я бригадашта, сменашта, цехашта, къаьст-къаьстача къахьегамхошта юкъе ди тIехьа шерагIа яржаш латта социалистически яхь а. ИттлагIча пятилетка хьалхарча шера планаши социалистически декхараши кхоачаш а тIехкхоачаш а дара тIехьа баьржача болама юкъебахарий гIулакхех дувца дукха хIамаш да.

Слесарь - инструментальщика В. А. Пака «Эффективностей дикалей пятилеткана — къонабарий хьинари кердадараши» яхача девизагIа тха заводе яхь лоаттаяра тIахьийхар шийи новкъостий, хIаьта шлифовщика С. Юсупова хьаллаьцар «Дикала пятилеткана — болхлой тешам» яха почин, нормировщицас В. В. Белана — «ХIара балха денна — дикала Знак».

Тахан заводера 50 совгIа саг шоаш тIайийца социалистически декхараш кхоачашдаь ваьннав. Царех ва аьшкапхьар штамповщик Маазов Мохьмад, сварщик А. Д. Зайцева, шлифовщик Х. Дачиев, слесарь Л. Н. Мокеева, кхыбараш. Дика къахьегарца кхычарна шоашкара хьокхам гойта ца Iеш цар кхетама болх бу шоай участкашка.

СССР халкъий доттагIалах шоаш дувцаш цар хIаране сакхетаме чуйоссаю интернациональни уйлаш. Из бакъдара республика, района, коллектива вахарцара масалаш кхувл. Нохч-ГIалгIай халкъа «Воша воаца воша ткъам боаца лаьча» яха башха-дика кица да. Цун маIано ма-яххара, алхха халкъий доттагIалах латт вай ниа, кхоаненах бола тешам.

Из дерригa дика гуш да 22 къамий викалаша болх беча тха завода вахарга хьежача. Тха хIара цехе кхетаргба шох эрсий, нохчий, украинцаш, корейцаш, полякаш, немций, эрмалой, кхыбараш. Заводе болх беш ба Гудермесера хинна ца Iеш Исти-Су, Новогрозный, Суворов-Юрт, БIачи-Юрт, Брагуны, Комсомольское яхача юрташкара а нах. Царех дукхагIчар къахьегама вахар укхазара дIадоладеннад ер завод хьалъе эттача хана денз.

Юххьанца уж деша ахийтар вай мехкарча вежарашха йолча республикай предприятешка. Цига Iомайир цар балха говзалаш. Цул тIехьагIа къонача предприятеца цхьана дегIа ухаш, балха говзал шаьръеш, опыт хьаIоаеш хьабаьккхаб уж. Иштачарех я нормировщица Э. Роговская, ОТК контролер Г. Щербинина, полировщик Х. Чалаев, кхыбараш.

Мастера Х. И. Мачиговна заводе эгтара хьалхарчарца кийчъеча продукцена шийи тамагIа оттаде бокъо елар. Шоаш кулгалдеча участкашка болх дика вIаштIехьбаккха ховш ба мастераш, нн. В. Н. Борисовар Т. Ф. Мацуцинан.

Шоайла доккха доттагIал долаш ба слесараш А. Зайцева, В. Пак, Р. Муслимов. Новкъостал дар доацаш цхьана безам баа, дезалера йхьацца гIулакхаш вIаштIехьдаха ха корайоагIа новкъосташта.

ХIанз предприятерча 400 совгIа болхлочо коммунистически къахьегама ударника цIи лелаю. Царна юкъе хIанз болаш ба ийслагIча пятилетка итогегIа доккхий правительственни совгIаташ денна къахьегамхой. Къахьегама сийлен кхоалагIча степена орденаш елар полировщицана Джасумова Малканан токарь-револьверщицана Мокеева Людмиланеи, хIаьта «Знак Почета» яхар — шлифовщика Юсупов Султана, «За трудовое отличие» яха медаль — Борисова Верайна.

Дика камаьхал йоалаш болча тха къахьегамхоша арахеца продукци дIайохийт вай мехкарча 338 моттиге. ЧIоагIа хоатташ я тха продукци Болгаре, Кубе, Лаосе, Венгре, Корее, Румыне, Сире. Цхьан дешаца аьлча, тха предприяте хьаю медицински инструменташ доазол дехьарча 24 мехка дIайохийт. Цу дерригне тхо Iалаьмате чIоагIа декхарийла ду арахеца продукци дикагIа хилийтара. ТIаккха цунга гIолла мара лархIа йиш яц оаха тхоай интернациональни декхар кхоачашделга а. Коллективера хIара саг из дагалатташ а гIулакхаца кхоачашдеш а хулга Iалашде гIерт тхо.

Коллективе беча интернациональни балха формаш дукха я. ЧIоагIа безаме гIулакх лерхIаш тIайийцад тханцига дикагIйола коллектив белгальяккхара конкурсаш чакхйоахилга. Цига котало яккха йиш йолаш яц цхьаккха коллектив, нагахьа санна кхы мел долчуница цхьана цо тематически сайре а чакх ца йоаккхе. Цхьайолча коллективашта из гIулакх наьха безам тIагIоргболча тайпара вIаштIехьдаккха хов. Цу тайпарча сайренашна къаьстта чIоагIлу тайп-тайпарча къамех болча наьха безам.

Доккха цIей санна чакхдоакх коллективе кагий нах эскаре гIулакх де накъабоахилга. ТIема, къахьегама ветеранаша, кийсархоша ловца баьккхачул тIехьагIа совгIаташ лу царна, шоай коллектив йиц ца ялийтар духьа.

Укх тIеххьарча хана Къилбаседа Кавказа сийлен а езача а моттигашка санна доазол дехьарча мехкашка а каст-каста яха баьннаб тха болхлой. Цигара уж цIабаьхкача нах вIашагI а техе шоашта дайнар, зийнар хьадувцийт оаха царга. Иштта, моллагIа къам, цун мохк дикагIа бовзарца мара совбала йиш яц царцара безам а.

Вайцигара Египте яха хиннача делегацена керте лаьттачо завода партийни организацеи администрацеи адресагIа баркал яхаш каьхат дайтад. Цу делегацена юкъе хиннаб тха болхлой М. Гежа, Н. Голодникова, А. Зайцева, В. Беляева. Цар групперча наха юкъе дика хьали бартя вIаштIехьбаккхара новкъостал дарах. СССР халкъий иллеш, халхараш, къаьстта лезгинка, говза кхоачашдеш хиларах дувц цу тIа.

Дуккхача къамех болча нахах латтача коллективе беш бола интернациональни патриотически болх мелбе йиш йоацилга ховш я партийни организаци. ХIаьта из дIаяхача замах юхедисача тIехьадисача гIулакхашцей дына идеологеце тIагIертта къовсам лоаттабарца цхьана кхоачашде дезаш а да.

Коллектива бартага хьежжа да ала йиш я цун къахьегама гIулакхаш а. Карарча пятилетка хьалхара шу оаха толаме дIадоладаьд. Ах шера итогегIа тха завода коллектив республикански Сийлен доска тIа дIаязъяьяр, тIехкхоачашдаьд оаха ийс бетта лаьрхIа тIайийца социалистически декхараш а. Цу дерригне тхона бокъо лу ер шу а оахош денна дош дизза кхоачашдеш чакхдоаккхаргда ала.

М. АКИМОВИЧ,
Гудермесски медицински инструментий завода партбюро секретарь.

ДЕШАРХОЙ НОВКЪОСТАЛ

ХIара шера хьажкIаш чуэцачей уж цIенъечей Ленина цIерагIча колхоза новкъостал деш хул Шалински района Курчалоерча № 1 йолча юкъерча школа дешархой. Иштта да укх шера а. Цар лаьрхIад 150 тонн хьажкIаш цIен а яь Даьхен амбарашка чутасса.

Дика болх бу пхелагIча, ялхлагIча, бархIлагIча, иттлагIча классашкарча дешархоша. Царна юкъе а балхах жа йоалаш хиларца белгалбаьннаб дешархой Вагапов Iайнди, Алиев Висарг, Денилханова Луиза, Нагомерзаева Совдат, Борзаев Ваха, Газалиев Махьмад, Асхабова Разет, кхы дуккхабараш.

ХьажкIаш чуэцача даькхача ахчах эцаргья «Зарница», «Орленок» яхача Еррисоюзни ловзарашка дакъа лацара дешархошта эша юнармейций форма.

Ленина цIерагIча колхоза хьажкIаш сихагIа чуэцара гIо деш ба Курчалоерча № 2 йолча юкъерча школа дешархой а. ХьажкIаш чуэцара вIашагIъелла лаьрххIа дешархой производственни бригада я цига.

А. МАЛАКОВ,
Шалински района Курчалоерча № 1 йолча юкъерча школа хьехархо.

ПРОМЫШЛЕННИ ЦЕНТРАШТА—СОМ

Вай мехка промышленни централашка бахача къахьегамхошта лаьрхIа 7300 тонн сом дIабахьийта декхарийла ба республика сомий бешамаш лелаераш. 4 октябрь тIаькхоачаш 4996 тонн сом дIабахьийтаб. Соахка укх хана дIабахьийта хинначул 2,3-зза дукхагIа.

Промышленни централашка сом дIабахьийтара план кхоачашъе гарга ба Грозненски района къахьегамхой. Иштта, план 2200 тонн йолча хIанзле 2079 тонн сом дIабахьийтаб цар. Сом дIабахьийтара план 70 процент кхоачашъяьй Урус-Мартановски района «Родина» совхоза сомий бешамаш лелераша а.

Цуна цхьана Ачхой-Мартановски района боахамаша — 30 процент, Наурски — 35 процент. Сунженски района боахамаша 60 процент мара кховчашъяьяц мехка промышленни централашка сом дIабахьийтара план.

ЛЕРХІАЧУНГА—ЦХЬАН МУГІАРЕ

1976 ШЕРА 9 БЕТТА КЪИЛБАСЕДА КАВКАЗА ВЕЖАРАШХА ЙОЛЧА АВТОНОМНИ РЕСПУБЛИКАШТА ЮКЪЕ ЯЬРЖАЧА СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ЯХЬА ИТОГАШ ЯЬЙ

Къилбаседа Кавказа вежарашха йолча автономни республикай — Дагестански, Черсий-Балкхарой, Къилбаседа-ХІирий, Нохч-ГІалгІай автономни республикай къахьегамхоша укх шера дІабахача ийс бетта деррига шоай низаш оарцагІа даьхадар иттлагІча пятилетка хьалхарча шера планаши тІанийца хинна доккхий социалистически декхараши кхоачаши тІеххкоачашм дара.

Экономически а социальни а дегІаахара даькъе хІара республико цхьаькха цхьа гІа дІахьалхашкахьа баьккхаб.

ХІара республика къахьегамхошта хьалхашка летта декхараш толамца кхоачашдара доккха новкъостал ду цар шоайла гІо-новкъостал деш юкъе леладеча тІулаккхаша, Іоаяь йоккха опыт шерра дІа-юха яларо.

ХІана хІара республика заводашка, фабрикашка, колхозашка, совхозашка, гІишлошъеча организацешка ийс бетта хьинаре къахьегаш даьнача толамий итогаш яьй. ИттлагІча пятилетка хьалхарча шера план толамца кхоачашъяра, цхьайола участкаш тІехьаюсаш тІадиса хинна декхараш тІера дІадахара, хІара республика халкъа боахама довкъошка тІанийца доккхий декхараш толамца кхоачашдайтара йола мероприятеш белгала а йоахаш уж вахара юкъекхухь.

Лохехьа кепатох социалистически яхье яьнача вежарашха йолча республикаша планаш кхоачашъяра итогаш.

Беттагара беттага дукхагІа хулаш латт еррига йоаккхаш йола шура, гулдеш дола фуаш, тІадетталуш латт дулх дІадахача шера укх хана хинначул.

Нохч-ГІалгІайи Дагестански АССР-ий а леладераша ханал хьалха кхоачашъяьй паччахьалкхенга тха дохкара шера план, хІьата Черсий-Балкхарой Къилбаседа-ХІирийн хьайбаш леладераша беттача доахангара дукхагІа продукци яккхара даькъе дикагІа толамаш даьхад.

Нохч-ГІалгІайчен коа тІара оалхазараш леладераша дукха дикагІа хьоккамаш даьхад фуаш гулдарен яхкача котамий продуктивность лакхъярен даькъе вай лоалахарча республикаша даьхарел.

Массе тайпа хьайбай продукташ яхарен паччахьалкхенга йохкарен планаши тІанийца доккхий социалистически декхараши кхоачаши тІеххкоачаши дара мел эша торонаш я яхье яьнача республикай хьайбаш леладерий.

Укх шера юкъарча хьайбашта кхоачамхилала массе тайпа доакъар Іалашдаьд.

Юртбоахама шу дика чакхдаькхар, тІадоагІача шерара ялат дика хилийтара лерттІа кийчо яр. тІанийца доккхий социалистически декхараш кхоачаши тІеххкоачаши дар — сийлен декхар да яхье яьннача республикай къахьегамхой.

1976 ШЕРА 1 ОКТЯБРЬ ХЬАТІАККХОАЧАШ ЛОАЛАХАРЧА РЕСПУБЛИКАЙ КОЛХОЗАШКЕИ СОВХОЗАШКЕИ ЯЬККХА ХЬАЙБАЙ ПРОДУКЦИ (ДІАДАХАЧА ШЕРА ЦУ ЮКЪА ЯЬККХАЧУНЦА НИЙСИЧА)	Нохч-ГІалгІай АССР	Къилбаседа-ХІирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестански АССР
ДІадахача шера цу юкъа даьккхачунца нийсдича даьккха дулх (проценташца)	83	84	96	94
Еррига яьккха шура дІадахача шера цу хана яьккхачунца нийсйича (проценташца)	95	95	97	98
ХІара кхоабяча Іаттагара яьккха шура—килограмм	1492	1832	1686	1304
ДІадахача шера цу хана гулдаьчарца нийсдича гулдаь фуаш (проценташца)	110	61	81	91
Колхозашкеи совхозашкеи цхьан яхкача котама тІехьара гулдаь фуаш	139	124	115	132

1976 ШЕРА 9 БЕТТА ЛОАЛАХАРЧА РЕСПУБЛИКАША 1976 ШЕРА 1 ОКТЯБРЬ ХЬАТІАКХОАЧАШ ХЬАЙБАЙ ПРОДУКТАШ ЙОХКАРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР

процентаашца

	Нохч-ГІалгІай АССР	Къилбаседа-ХІирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестански АССР
Массе тайпарча боахамаша хьайбай продукташ йохкара 1976 шера 9 бетта план кхоачашъяр (шера планагІа лаьрхІачох)				
дулх	97	89	85	106
шура	105	100,4	98	104
фуаш	114	87	111	112
тха	111	90	92	99
ДІадахача шера цу хана ехкача хьайбай продуктащца нийсйича				
дулх	82	80	86	92
шура	98	96	97	98
фуаш	93	70	79	94
тха	111	90	92	100,9

ПРОМЫШЛЕННОСТЬ

Продукци маьхала яккхара 1976 шера ийс бетта план кхоачашъяьй Къилбаседа-ХІирий, Черсий-Балкхарой, Дагестански АССР промышленносто. ДІадахача шера ийс бетта арахийцачул дукхагІа продукци арахийцай цу республикаша укх шера цу юкъа.

Цхьабакъда, Нохч-ГІалгІай АССР еррига промышленность хьанийцача продукци маьхала яккхара ийс бетта план кІезигдукха кхоачаш ца еш йийсай, из бахьан долаш Даьхенна дІа ца луш йисай 4 миллион гаргга сома маьха товарни продукци.

Паччахьалкхен декхар тІадисар Нохч-ГІалгІайчен халкъа боахама керттерча даькъа болхлошта — мехкдаьтта чакхдоахарашта, иштта кхы цхьайолча промышленноста довкъошта.

Кепатохача даннеша хьахьоккхаш ма-хиллара, промышленносте яьржача социалистически яхье дикагІа къахьегама толамаш даьхад вай лоаляхоша.

Из иштта дале а вай республике кІезига яц ийс бетта план толамца кхоачашъяь заводаши фабрикаши.

Масала, Нохч-ГІалгІайчен мехкдаьттахоша ийс бетта планал совгІа даьккхад 92 эзар тонн «Іаьржа дошуви» 29 миллион кубически метр гази.

Социалистически яхье башха-дика къахьегама толамаш даьхад «Электроприбор», «Пищемаш», медицински инструментий заводий, швейни производственни объединене, кхы дукхача предприятей коллективаша.

Из иштта дале я тІехьаюса участкаш, цехаш хинна ца Іеш бІарчча предприятеш а я, иттлагІа пятилетка а тІехьаюсаш йолаш дІа а йолайир цар.

Еррига республика хьанийцача ийс бетта план кхоачашъяьяц 18 предприяте, цу предприятешка хІанз а тІехьа эсала пайда ийбу йолаш йолча торонех, бизза пайда ийбац оборудованех, машинех, эсала вІаштІехьдаьккхад продукци арахецилгеи къахьегами.

Ийс бетта план кхоачашъянза предприятеш я вай лоалахой а. Юкъара декхар да укх шера йиьлагІча квартале хІара заводa, фабрика коллективо шийна тІадиса декхар, иштта тІехьаюсаш хилар дІадоаккхилга, хІара предприяте коллективо иттлагІча пятилетка хьалхарча шера план кхоачашъергйола гІулакх вІаштІехьдоаккхилга.

Еррига промышленность хьанийцача планаш толамца кхоачаши тІеххкоачаши яь ца Іеш, толамца кхоачашде деза тІанийца доккхий социалистически декхараш. Уж кхоачашдара автономни республикай промышленноста болхлошта мел эша хьалаш долаш да.

1976 ШЕРА 9 БЕТТА ЛОАЛАХАРЧА РЕСПУБЛИКАЙ ПРОМЫШЛЕННОСТО ПЛАН КХОАЧАШЪЯРА ДАННЕШ

процентаашца

	Нохч-ГІалгІай АССР	Къилбаседа-ХІирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестански АССР
Продукци маьхала яккхара план кхоачашъяр	99,6	100,5	100,0	102,6
1975 шера цу хана хинначунца нийсдича маьхала яьккха продукци	97,2	104,6	101,3	109,3
Къахьегама овсарле лакхъяра план кхоачашъяр	99,6	100,0	99,0	100,9
1975 шера 9 бетта хинначунца нийсйича лакхъеннай къахьегама овсарле	97,7	100,4	100,1	106,3
Еррига промышленни предприятеш	133	142	126	198
Царех 1976 шера 9 бетта продукци маьхала яккхара план кхоачаш ца яьраш	18	22	20	20

ЮРТА БОАХАМ

Лоалахарча республикай юрта боахама къахьегамхоша иттлагІча пятилетка хьалхарча шера дикя хьийкъа ялата культураш, сом, баьцадаараш, комсаш хьалкхеяьй.

Дика вІаштІехьдаьккха чакхдаьккхар ялата культураш чуэцилга. ХІанз сихбенна чуэцаш латт ялата лаьрхІа йола хьажкІаш, чуийца довлаш латт дуга, сом, комсаш.

Вежарашха йолча республикай ахархоша Кубански ахархой кхайкарала жоп а луш, КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева яь указанеш ларде а лувцаш иттлагІча пятилетке хьалхарча шера лаьттанцарен хьайбайн продукташ яхаран паччахьалкхенга йохкаран доккхий социалистически декхараш тІанийцаа.

Масала Нохч-ГІалгІайчен ахархоша планагІа лаьрхІачул совгІа 14 эзар тонн ялат дохка лаьрхІар паччахьалкхенга, йохкаш йола комсаш бІаь эзар тоннага кхачийта лаьрхІар планагІа йохка езаш хиннар 85 эзар тонн мара йоацача.

Дагестански АССР комсаш кхеераша паччахьалкхенга 300 эзар тоннага кхоачаш комсаш йохка лаьрхІар, из хул планагІа лаьрхІачул дуккха дукхагІа.

Доккхий социалистически декхачарш тІанийцар Черсий-Балкхаройн Къилбаседа-ХІирийн АССР къахьегамхоша.

Лоалахарча республикай ахархойн хьайбаш леладераши дог тийша ба тІанийца доккхий социалистически декхараш толамца кхоачашдергхиларах. ДІадаха Іа хала хиларца тІаййса продукци юха метта оттаяра деррига низаш оарцагІа даьхад фермай болхлоша.

КАПИТАЛЬНИ ГІИШЛОШЪЯР

Шергара шерга яхье яьнача лоалахарча республикашка дукхагІа хул капитальни вложеней боарам, хьалъеш йола керда заводаш, фабрикаш, наха чубаха цІенош, культурно-бытови гІулакхашта йола объекташ.

Наха чубаха цІенош эксплуатаце дІадалара 1976 шера 9 бетта план кхоачашъяьй Нохч-ГІалгІай АССР гІишлонхоша.

Хьахьожаяьча средстваех пайда эцара даькъе эггара дикагІа толамаш даьхад Черсий-Балкхарой АССР гІишлонхоша.

Централизованни капвложеней боарам 1975 шера 9 беттаца нийсбича цу республике 16 процент лакхбеннаб.

Цхьабакъда яхье яьнача еррига республикай гІишлошъеча организацеша кхоачашъяьяц централизованни капитальни вложеней план.

Производственнин культурно-бытовин гІулакхашта йола объекташ эксплуатаце дІаялара план а кхоачашъяьяц.

Вай республике эсала лел драматически театр, быта ЦІа, гостиница хьалъечара гІишлон балхаш.

Пускови объекташ хьалъеча къахьегамен материальни ресурсаш тІаерзаеча нийслу кхоачамбоацараш хІанз а тІехьа дІадаьхадац, хьалъяь яланза йола гІишлош хІанз а тІехьа дукха я. Эсала лел гІишлошъеча къахьегама прогрессивни, дикагІйола формаш юкъекхухьилга.

ХІара подрядни гІишлошъеча организаце коллектива декхар да гІишлошъеча нийслу кхоачамбоацараш дІадахар, 1976 шера халкъбоахама планагІа лаьохІа еррига объекташ ший ханнахьа эксплуатаце дІаялар.

ЛОАЛАХАРЧА РЕСПУБЛИКАША КАПИТАЛЬНИ ГІИШЛОШЪЯРА 1976 ШЕРА ИЙС БЕТТА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР

процентаашца

	Нохч-ГІалгІай АССР	Къилбаседа-ХІирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестански АССР
Централизованни капвложеней план кхоачшъяр	88	83	94	88
Централизованни капвложеней боарам дІадахача шера укх ханаца нийсбича	97	109	116	106
Наха чубаха цІенош хьалдеча капитальни вложеней план кхоачашъяр	94	80	89	87
1975 шера 9 бетта наха чубаха цІенош хьалдеча дІахийтача капитальни вложеней боарам укх шера цу хана хинначунца нийсбича	113	92	114	81
Наха чубаха цІенош эксплуатаце дІадалара план кхоачашъяр	100,1	79	64	69
1975 шера 9 беттаца нийсдича эксплуатаце цІенош дІадалар	159	157	80	88
Подрядчи балхаш шоай низаца кхоачашдара план кхоачашъяр	96	97	96	93

ТОРГОВЛИ

Паччахьалкхеий кооперативни торговле розничи товарооборота ийс бетта план социалистически яхье яьнача лоалахарча республикаша тІеххкоачашъяьй.

Бахача нахага планагІа лаьрхІачул дикка дукхагІа дехкад тайп-тайпара промышленнин кхачани товараш.

Масала, Нохч-ГІалгІай АССР-е планагІа лаьрхІачул совгІа дехкад 9 миллион совгІа сома маьха товараш. Цул совгІа розничи товарооборот дІадахача шера укх хана хинначул 6 процент лакхъеннай.

КхоалагІча квартале торговле болхлоша деррига шоай низаш оарцагІа даьхадар бахача наха ма-эшша баьцадаараш, сом, комсаш Іалашъяра, цох хьажиннар а дика да.

Укх шера кхашкеи сомий бешамашкеи дика хьийкъа хьахиина баьцадаараши соми дикка дукхагІа дехкад бахача нахага.

Деррига чулоацаш аьлча цу даькъе эггара дикагІа толамаш даьхад Дагестански, Нохч-ГІалгІай АССР-ай торговле болхлоша.

Из иштта дале а промышленни товаращца ма-хетта Іалашбац бахаш бола нах.

Торговле болхлой сийлен декхар да къахьегамхой хьашташ кхоачашдара дукхагІа йоакхо яр, торговле культура лакхъяр, иттлагІча пятилетка хьалхарча шера тІанийца шоай социалистически декхараш сийленца кхоачашдар.

ЛОАЛАХАРЧА РЕСПУБЛИКАША РОЗНИЧНИ ТОВАРООБОРОТА 1976 ШЕРА ИЙС БЕТТА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР

процентаашца

	Нохч-ГІалгІай АССР	Къилбаседа-ХІирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестански АССР
Паччахьалкхеий кооперативни еррига торговле розничи товарооборота план кхоачашъяр	102	101	101	104
Цу даькъе: Розничи товарооборот	102	101	101	103
Юкъарча кхачан товарооборот	102	102	102	105

БЫТОВОЙ ГІУЛАКХ ДАР

Социалистически яхье яьнача еригача республикай быта служба болхлоша бахача наха бытови гІулакхаш дара ийс бетта план тІеххкоачашъяьй городашка а иштта юрташка а.

Вежарашха йолча республикай городашка а юрташка а дегІаихай цу даькъа материально-технически база, дукха балхаш даьл бахача наха гІулакх делга тоадара.

Цу даькъе хадданза шоьшта гІулакх дайта ухача советски наха деш дола гІулакхаш а тІатІа дукхагІа хул.

Дукха балхаш даьд быта служба сеть дегІайоалаяра а. Масала, городе Грозне хьалдеш да доккха быта ЦІа, из эксплуатаце дІаденначул тІехьагІа дикка тоалургда городе Грозне а цун гонахьа ядача районашка бахача наха а деш дола бытови гІулакхаш.

Цхьабакъда цу балха тІа а дукха да къоастаданза дола декхаш. Масала, Нохч-ГІалгІайи Дагестански АССР-ка цхьан сага лаьрхІача деш дола бытови гІулакхаш кІезигагІа да Черсий-Балкхаройи Къилбаседа-ХІирийн АССР-ка дечарел.

Ший ханнахьен дикен дац бахача наха деш дола бытови гІулакхаш. из бахьан долаш къахьегамхой раьза боацаши уж леткъащи дукха моттигаш нийслу.

Быта служба болхлой керттера декхар да уж кхоачамбоацараш дІадахар, 1976 шера плани тІанийца социалистически декхараши толамца кхоачашдар.

ЛОАЛАХАРЧА РЕСПУБЛИКАША БЫТОВИ ГІУЛАКХАШ ДАРА 1976 ШЕРА ИЙС БЕТТА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР

процентаашца

	Нохч-ГІалгІай АССР	Къилбаседа-ХІирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестански АССР
Деррига бытови гІулакхаш дара план кхоачашъяр	101	100,7	101	103
цу даькъе:				
городашка	101	100,5	100,2	104
юрташка	100,4	101	103	101
ДІадахача шера хьалхарча ийс бетта даьча дерригача бытови гІулакхашца укх шера цу юкъа даьраш нийсдича	107	105	109	109
цу даькъе:				
городашка	105	105	107	108
юрташка	111	106	114	110

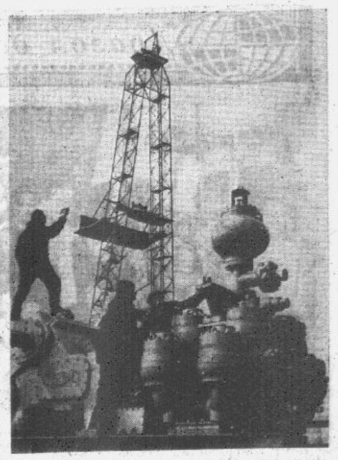

Свердловски область. Ер дизельгидравлически хьисапе болх беш йола буровой установка тІеххІоарга разведочни мехкадаьттан газеи скважинашка буру тохара яь я. Из хьаьый Уралмаш заводе. Керда агрегат дІайохьийтаргья «Грознефть» геологоразведчикашта.

А. ГРАХОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ТХЬАМКА— пайдане культура

Вай республике тхьамка леладаро керттера моттиг дІалоацаш латт кхыча технически культураш юкъе. ХІанзале а йІаьхий опыт Іоаяьй тхьамка кхедара гІулакха. ДІаяхача пятилетке паччахьалкхенга тхьамка дохкара план соалха ханал хьалха кхоачашйир республика колхозашеи совхозашеи. ПланагІа 6500 тонн дохка дезаш хинна тхьамка 9436 тонн дехкар цхье шера, план 136,7 процент кхоачаш а еш. ХІаьта 1975 шера планагІа 1500 тонн дохка дезаш хинна план 3000 тонн а дехка 200 процент кхоачашйир республика боахамаша.

Тхьамка кхедеча къаьстта доккхий толамаш даьхад Ножай-Юртовски района колхозаша. Соахка 1002 гектар долча лаьттан хІара гектара тІара 20,5 центнер яьккхаб цар декхарашка лаьоагІа 11 центнера меттел.

Цу района колхозаша планагІа 950 тонн дохка лаьрхІа хинна тхьамка 1944 тонн дехкад паччахьалкхенга.

Белгалдаха доагІа тхьамка кхетара Гагарина цІерагІчеи А. Шерипова цІерагІчеи колхозаша даьха дика толамаш. Гагарина цІерагІча колхозо 135 гектар долча лаьттан хІара гектара тІара 28,8 центнер тхьамка даьккхад, планагІа паччахьалкхенна дІалала лаьрхІа хиннача 150 тоннана меттел дІаденнад 381 тонн. хІаьта Шерипова цІерагІча колхозо хІара гектара тІара 25,2 центнер я даьккха, 200 тонна меттел 360 тонн дІаденнад. Гагарина цІерагІча колхозерча Кадырова Іайцета звено 13 гектар долча лаьттан хІара гектара тІара 35 центнер яьккхай.

Вай республике тхьамка леладара гІулакхо ший доазонаш хІара шера шерду, керт-керда районаш чу а тувцаш. Карарча пятилетке 5000 тоннага кхачалца яккха лаьрхІад тхьамкий бедал.

Вай республике тхьамка леладара практико хьахьеххад къахьегама мах телара индивидуально-аккордни система лелаеча боахамаша толамаш доккхагІа доахаш хилар. Цу системагІа болх беш хилча даьвоаш хилац кхаш, шийна тІачІоагІаяьча участке деррига производственни балхаш шоай ханнахьен дикен кхоачашде, хьувкъам лорабен товарни ассортимент лакхъеи гІерташ хул хІара колхозхон болхлой. хІана аьлча хьаьккхача продукце дикалахи дукхалахи тийша да цо доаккха ахча а.

Массехк боахам ба вай тхьамка леладарах цхьанна шера зе мара пайда ца хулаш. Цу боахамех я Советски районерча Орджоникидзе цІерагІеи XX партсъезда цІерагІеи колхозаш.

Белгалдаккха доагІа, цу боахамаша тхьамка леладара культура бокъонца Іомаяь а из кхедара яхийта йоагІача тайпара хила тІайохийташ а ца хилар.

Тхьамка леладеш хилча еррига агротехнически указанеш нийсон шоай ханнахьен кхоачашъе еза, цул совгІа, Іунал деча хана чІоагІа лораеш лелае езаш культура а я тхьамка.

Цхьайолча колхозашеи совхозашеи дІачутелаш йола тхьамкий лордаш эсала хул. Товарни ассортимент эсала хилари тхьамкий бедал паччахьалкхенна дІалара план кхоачаш ца яра производстве агротехнически технологически правилаш телхаяр бахьан хулаш да. Цул совгІа, чуэцара правилаш а телхаю цу боахамашка, белгала аьлча, ха тинначул тІехьагІа йолаю эггара хьалха чуэцаш йола тхьамкий лордаш, тІехьа-хьалха ца къердаш чуэц, мавлхе докъаданийтац тхьамка.

ХІанзле тоъал дика экономически опыт Іоаяьй тхьамка кхедара, цхьабакъда тхьамка леладелта дегІадоаладара гІулакха дикка каьнннаяле а, цхьайолча колхозашка а къаьстта совхозашка а кхоачамболаш пайда эцац тхьамка дукхагІа даккхара, къаьстта а цун эффективность лакхъяра йолча торонех.

Тхьамка дукхагІа даккхаран цун эффективность лакхъяран колхозаштеи совхозаштеи специализаци яра, хьалха латтача Іилманеи техникаеи, СССР тхьамка кхедеча районий практикана карагІдаьнараш шерра юкъеккхахьара ларда тІа тхьамка дІахо дукхагІа дахара болх чІоагІбанза баргбац.

Вай республикерча колхозашеи совхозашеи 1707 гектара тІа дика хьийкъа тхьамка кхедаьд. Ножай-Юртовски района Гагарина цІерагІча колхозо 145 гектар долча лаьттан хІара гектара тІара 25 центнерал кІезигагІа доацаш тхьамка даьккхад хІанзле а. дІахо чуэцаш латт из дерригача боахамашка. Тхьамка кхедеча доккхий толамаш даьхад Ножай-Юртовски районерча Жданова цІерагІчеи А. Шерипова цІерагІчеи колхозаша. Вай республика боахамаша дика тІеххкоачашъергья тхьамка даккхарен паччахьалкхенга дохкарен планаш. ПланагІа 1900 тонн дохка езаш дола тхьамка хІанзле 2700 тонн гулдаьд. Укх денношка тхьамка цхьатараа паччахьалкхенна дІатела доладуоргда республика боахамаш.

Кхашкара цІаозача хана тхьамка машинашта тІадоттар. Хьаьхьа тхьамкий лордаш кхашкара цу саьхате араяха а тІИргах хьалъохкаргйолча дІакхахьийта а еза. ХІаране чу 30—40 килограмм гІоргйолча тускарашка е яьшкашка чуйохка еза лордаш. Бовхаш яьшка оагІошкаьа а долаш Іочуехка еза уж тхьамка хьерчалургдоацаши пачкаш кегалургйоацаши.

Тхьамка доккъаде кийчдар. Тхьамкий лордаш кулгаца 60—70 сантиметр бІаьха маха чакх а боахаш е хІамаш тегача «Кубань» яхача машина новкъосталца тІИргах хьалъохк лордаш. Боахамашка цхьан метте гулъю машинаш 6—7 цхьана а йолаш. Цар гІулакх де слесарь-регулировщик оттаву. Лордаш тІИргах хьалъохкалехьа чІегІаш кІезиг-дукха кІаьдъяь хила еза. ДогІа дийлхачул тІехьагІа яьха лордаш шолдагІча диймахьа хьалъяхка еза тІИргех чакх а йоахаш.

Маьхаца тІИргах лордаш хьалъохкара порадок укх тайпара я: лордий курсаш караІоЙохк, цул тІехьагІа 2—3 лорд хьа а ейце, цхьац-цхьацанех боаккхаш маха чакхбоах. Маьха бІоаххала лордаш Іайначул тІехьагІа, тетте тІИрга ІотІайохийт.

Белхтоххаме декхар латт колхозийи совхозийи кулгалхоштеи специалисташтеи хьалхашка — чуийца деррига тхьамка ца Іоадеш тІеддика паччахьалкхенна дІадалар.

И. МАЛЬСАГОВ,
Нохч-ГІалгІай АССР юрта боахама министерства агроном.

КАРАГАНДЕРА БОЛАТА ЛИСТ

КАЗАХСКИ ССР. ИттлагІча пятилетка хьалхара шу толаме чакхдаьккхар дукха тІехдика къахьегаш хьайоагІа Карагандински металлургически комбината шийла прокат «1700» еча стана коллектив. Шу доладелча деьз ткъо эзар тонн гаргга планал совгІа лист арахийцай укхаза. Из толам баьккхаб дукхагІча даькъе къахьегама овсарле лакхъяра чотах. Соахкарчунца нийсйича из лакхъеннай 12 процент. Арахеца продукци еррига хІана яц аьнна тІехдика я. ХІанз вай мехкарча кхо бІаь совгІа йолча предприятешка кхоач тІехдикача маркахйола карагандински лист.

СУРТА ТІА: шийлача проката «1700» стана продукци.

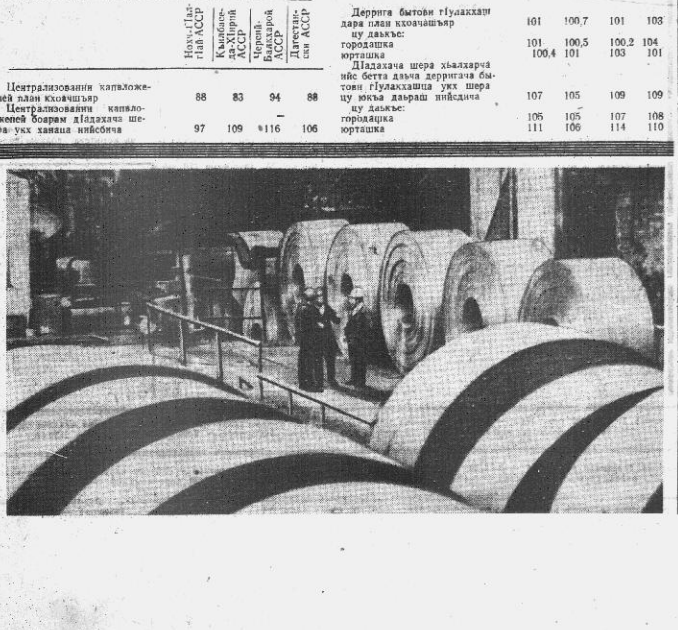

В. ДУХАНИНЕИ П. ПЕТУХОВЕИ сурт.
ТАСС фотохроника.

Доазол дехьара

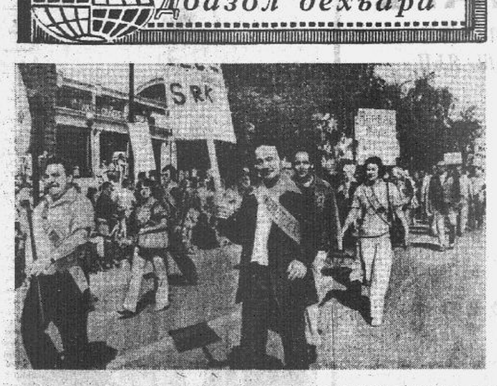

КАНАДА. 14 эзар совгIа болхлой гIулакхера пахи хиннаб Торонто яхача городе хиннача демонстраце дакъа лоацаш (сурта тIа). Къахьегамхоша дIалийхад алапеш тIатохар, балха хьалаш тоадар, хIаьта иштта профсоюзни организацешта йоккхагIа бокъонаш ялар а.

ТАСС фотохроника.

ХАЛА ЯЬККХА КОАЛИЦЕ КОТАЛО

КIирандийнахьа, 3 октябре, сайринна нийсса 6 сахьат даьлча дIакъовлаелар ФРГ-ерча 248 хоржамий участка наIараш. Бийса тIехьа яххалца хьс а луш лархIа йолайир бундестаге деча хоржамашка из яле а е кхыяле а йолча партена тIехьа яь голосовани. ФРГ 41,6 миллион харжархоех хIаране ши голос я — цаI ший округерча кандидата дIалу цо, шоллагIъяр — из яле а е кхыяле а йолча парте спискана. Политически партешка кхаьчача мандатий ерригa дукхал тоъал чоалханеча математически моделаца къоастаю.

Голосаш лаьрхIача цкъарчоа хьахиннарий хьакъехьа хIара сахьат массаза доал хоам бора телевиденеи радиоси; наггахьа мара ца хулача тайпара тамашийна лоархIаш яр уж. ХIанз доал ду коалицин оппозицин цхьаккха а дукха тIехьа-хьалха ца йоалаш йолхаш дукха ха яьккхар. Сатоссаш мара ханзар хоржамех бокъонца хиннар; аьрдехьарча либерални коалицега ерригача 496 мандатах 252 кхаьчар: социал-демократашка — 213 (голосех 42,6 процент, паргIатача демократашка — 39 (7,9 процент); ХДС/ХСС яхача консервативни оппозице бундестагера 244 моттиг яьккхар, 48,6 процент голос а гулъяь. Цу тайппара, халла котало яьккхар коалице кIеззига мара йоаца, цхьабакъда кхоачамбала йола 8 мандат совнагIа а гулъяь.

Цу бийсанна СДПГ цIерагIа федеральни канцлера Шмидтеи паргIатача демократий партена керте латтача вице-канцлера, кхыча мехкашцарча гIулакхий министра Геншереи хьакхайкадир коалиционни союз дIахо лелаеи «дIахо а цхьана доал деи» лаьрхIа шоаш хилар.

Хоржамаш долча бийсанна телевидене гIолла ше къамаьл деш СДПГ председатела Брандта белгал ма-даккхара, аьрдехьарча либерални коалице халача оборонительни къовсаме котало яьккхай, вIашагIкхийттача малхбузегермански аьттехьарча низий керда генеральни наступлени юха а теха ФРГ-е бахача дукхагIа болча наха (хоржамашка дакъа лоацараш тоъал дукха бар, хьалхагIе а даьча лоархIамегIа 90 процент совгIа хилар уж) доал де юха оттийтаац «Социализмана меттел паргIато» яхаш реакционни лозунг а долаш йола оппозици. Иштта я хоржамий керттера итог.

Цхьабакъда коталонга беза мах бахар коалице партей 1972 шера. СДПГ-еси СвДП-еси 46 мандат совгIа а йолаш тоъал йоккха котало яьккхача, социальни реформай, кхохкам кIаьдбара, реалистически «малхбоален политика» байракха кIал лаьттача хана даьча хоржамех хьахиннаращца из цийсъяро хьахьокх 3 октябре хиннача хоржамашка цар эшаденнараш тоъал доккхий хилар. ХДС/ХСС бундестаге юха а эггара низ болашагIа йола парти а хинна дIаэтта хилар, — эггара хьалхарча аргIанна «кIайча баварски сосискай экватора къулбехьа» дадача лаьтташкара, вешта аьлча мехка къулбехьарча районашкара, Баваререй Баден-Вюртенбергерен кхаьча голосаш бахьан долаш. Цига ХДС/ХСС хьаллоац йоккхача капитало меттел, йоккхачеи кагийчеи буржуазех болча дукххачар а, бIаьхийча ахархоша а цу моттигашка низ болаш долча католически киназо а. Коалицена тIехьа кхаж тессаб листта нах бахача Рурерча а къахьегамхоша, хIаьта иштта мехка къилбаседехьарча, йоккхийча промышленни городашкарча а — Гамбургерча, Бременерча, Ганноверерча къахьегамхоша.

Хаттар отт: 1972 шера даьр де хIана мегадац аьрдехьарча либерални коалице партешта?

ДIадаха хоржамаш укх таргтарча кIирашка бокъонца шоаш ма-дарра къоастадергда малхбузенгермански политически эксперташа. Цо йиш хулийтаргья ФРГ чурча политически спекторе хиннача из бале а е кхыбале а болча хувцама бокъонца духтIавала. Цхьабакъда коалице позицеш толхаяь керттера позицеш хIанзле я ювца йиш йолаш я.

Хоржамаш долча бийсанна, журналистий хаттараштa телестуде ше жоп луш, канцлера Шмидта аьлар, экономически кризисо — кхыметтел ФРГ цун зуламех малхбузехьарча лоалахоел дуккха дикагIа лоархIайой а, — кхы оамал а боацаш мелъеогйолаш яр доал деча паргей, эггара хьалха коалицена керте латтача социал-демократий позицеш. Шеко йоацаш, кхоанарча денах дог тийша ца хиларо садуь дуккхача бахача наьха, эггара хьалха цхьа бахьан а шоай йолча торонах гош эгача «шекбувлача харжархой». Цу тIа а шоаш ергья аьнна дуккха социальни реформаш мича яьй социал-демократаша, буржуазин конъюнктурни политика массазарча методашца кризис дIаяккха гIийртаб уж. Дикъ шу хьалхагIа социал-демократаца дийца «къахьегамхошта пайдана хургйолча тайпара социальни продукт юха екъилга» кахьата тIа дисад. Хьабе болх боаца нах тахан а тIехьа 900 эзар сагага дIакхоачаш ба. ТIема гIулакхашка тIа-тIа дукхагIа ахча дIаухийт. Даим керд-керда льготаш тел «производствана капиталистически рационализаца» еш болча предпринимателашта.

Юххера а, дIадахача диъ шера коалице, реакце низа тIехьашка а яьнна, бокъонца прогрессивни либерални низашта духьала дерзадаь массехк антидемократически законаши социамащи тIанийцад. ХДС/ХСС-о аьттехьарча позицешкара наступлени хозахета яьац, шоай программана юкъе «шийлача тIема» лозунгаш а уттадеш, националистически антикоммунистически чоап михьар а йоахаш.

Цу цхьан хана белгалдаккха доагIа, правительства «малхбоалехьарча политико» баьккхана толамо хоржамех хьахулачоа — социалистически мехкашцара гIулакхаш дIахо лертIадахара — чIоагIа влияни яь хилар. Профсоюзаша хьадлацарца цхьана духхьал из дар атта боацача къовсаме коалицена котало яьккхар. Шеко йоацаш, укх тIеххьарча деношка кхаччалца хаьда позици йоацаш хинначеи бухсоцача кхаьчача СДПГ-ена — СвДП-ена пайдана йола решени тIанийцачеи «шек болча харжархоша» кхетадора, ФРГ кхелаш Европера машар чIоагIбарца айхха ювзаенна хилар. Массанена а ховш дар, Штрауси К°-ний европейски машар Iалашбаран германски шин паччахьалкхенна юкъера гIулакхаш дIахо лертIадахаран тIехьа оттаргбоацилга.

Белгалдоалаш хIама да, хоржамаш долча бийсанна телевидене гIолла из къамаьл деча хана, ФРГ-е воагIаргволча КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева вовзита коалице лоархIам белга канцлера Шмидта къаьстта белгалдаккхар. Канцлера дийцачох, паччахьалкхенна керте латтараш цу хана вIашагIкхийттача метте Л. И. Брежневца Советски Союзан ФРГ-еней юкъерча шин оагIорахьарча гIулакхий юкъмоттигера дешаш санча, иштта Европе машар чIоагIбара даькъе коота а болаш цхьана гIулакхаш леладара перспективаш а ювца дага ба коалице лидераш.

ХIанз хоржамаш чакхдаьннад. ДIахо фуд? Штраусан цуьна тIехьа латтарахи, гуччахьарча политически къовсаме

Iаьдал юха а шоай бе долла вIаштIехьа ця а даьлла. Довнийи къайлагIарча кийовзалийи методашца из шоашкахьа даккха гIерт. Хоржамаш хиннача шоллагIча дийнахьа ХДС/ХСС лидераша, «бундестаге эггара чIоагIагIа йолча фракцегара хьал шоашка хилар» белгал а доахаш, хьакхайкадир, паргIатача демократашта дукхагIа тIатаIей декабре канцлер хоржа ха хьатIакхоачаш шоашца коалици лоацаргйолаш уж шоашкахьа бахеш шоац дага хилар. Иштта бундесрате — дукхагIа бараш шоашта тIехьа болча малхбузенгермански парламента лаьттай палате — СДПГ — СвДП законодательни инициативашта никъ бехка а дага ба консерватораш.

Къамаьл чакхдоалаш белгал ца доаккхаш дита йиш яц, хоржамаш долча юкъагIа Германски компарте, мехка къахьегамхойн дерригача прогрессивни низийн авангард лаьца дакъа. Хоржамий законодательство антидемократически хилларо, халданза тIалийкхача антикоммунистически пропаганда алю, ма-дарра аьлча, реакцех дIакхийттача, барт бохабаьча аьрдехьарча провокационни политико — цу дерригача хIамаша бийхкар компартена бундестаге бода никъ. Цхьабакъда эррагача хоржамий округашка ГКП-ес боарам боацаш боккха хьехама болх бир. Боккхача капитала политически порученцаштей Штрауса гIозарцарча чIоагIагIа Iехараштей духьаларча къовсамерча шоай солидарносто мара реакцева никъ бехкарг ца хилар ах къахьегамхой теша а баш. Толаме, хьинар ца кходен болх бир коммунисташа шоай позицеш кхы а дукхагIа чIоагIъеннача йоккхийча предприятей профсоюзни организацешка. Дуккхача малхбузенгермански къахьегамхоша реакцева духьала кхадж тасса аьшна ошам баьб духхьал хоржамашта хьалха коммунисташа чакхдаьхача гIулакхий влияни бахьан долаш, аьттехьара низаш кот ца далар ловш.

Н. ПОРТУГАЛОВ,
АПН соб. корр.

Бонн.

СИЙЛЕН ДЕКХАР

СССР Конституце 132-чеи 133-чеи статьяш тIа белгалдаьда массене юкъара эскаре гIулакх кхоачашделга закон. Герзашцарча Низий мугIарашка гIулакх деш хилар,— СССР граждании сийлен декхар да. Дай-мохк лорабар — дуккхача къамех латтача вай Даьхен граждании эггара дезагIа дола декхар да аьнна.

Уж конституционни положенеш латт «Массане юкъарча тIемахой декхарах» долча СССР Закона ларде.

Цу Законага хьежжа шера шозза — бIаьстийи гурахьеи Герзашцарча Низий мугIарашка гIулакх де бех кагирхой. ХIанз вай республика военкоматаш цу бехктокхамеча балха кийчо еш я: призывникий документаш нийсду, эскаре гIулакх де аIамсаг вахийта мегаргва е мегаргвац къоастаде а, хIаьта иштта цига вахара ха тIехьаяккха эшачоа тIехьаяккха а бокъо ена йолча призывной комиссе бахийта уж кийчбу.

Эскаре гIулакх де баха кийчлуш бола кагирхой шоай мехках чIоагIгIа доккхал деш ба. Дика кхетаду цар цхьа ха яьлча Даьхе лораерий мугIаре шоаш дIаоттаргхилар, паччахьалкхен лоархIам бола декхар кхоачашдеш — коммунизм хьалъеш боаххача советски наьха машаре къахьегам лорабеш герз бе а делла шоаш латтаргхилар.

Советски Эскар — вай халкъах дола, цунца цхьана дахаш дола цхьа дакъа да. Эскаре гIулакх делга из алхха тIема говзал Iомаяра школа хинна Iац. Из иштта идейни а физически а чIоагIа болаш, дисциплина дика йолаш бола кагирхой хьалкхебара школа а я. «Вай эскар, — аьннад Л. И. Брежнева парте XXV съезда яьча КПСС ЦК Отчетни доклада тIа, — социалистически Даьхенна, машареи интернационализмаи идеяшта, халкъий доттагIлен идеяшта чIоагIа мутIахьа хилара уйланца хьалкхийна я. Духхьал цунца белгала да Советски Эскар буржуазни эскарашта юхе. Духхьал из бахьан долаш дукха деза шоай эскар, доккхал ду цунах советски наха».

Геозашцарча Низашка гIулакх дара ха лаьттарча бIунашка ши шуи, хIаьта тIема-форда чизашка кхо шуи оттаяь я. Цу хана кагий нах кхоабу тIема говзала программа ерригa комплекс Iомае а, тIема гIулакх дика довзаш бола нах хила а. Эскаре гIулакх де дIавоалавалара ха лархIа йолаю бIаьсти эскаре баьхкараштa 1 июле денз, гурахьа баьхкараштa — 1 январе денз. Бокъонца дола тIема гIулакх де эскаре хьех 18 шу дизa бола маIа нах.

Эскарера гIулакх чакхдаьнначул тIехьагIа, тIема кийчон школе дийша а Iомабаь а баьначул тIехьагIа дика торонаш хул цар дIахо деша а балха отта а.

Цар къахьегама стажа юкъе йоагIа СССР Герзашцарча Низий мугIарашка бокъонца тIема гIулакх деш гражданаша яьккха ха. Дешара заведенешка дешаш волчаяа эскаре гIулакх де хьийхача сага бокъо я запасе вохийташ мукъаеаьлча ше деша ваьгIача дешара заведене. Эскаре гIулакх де вахале ше ваьгIача курсе юха деша дIаотта а дIахо деша а.

Къахьегамхой депутатий моттигерча Советий исполкомаш, предприятей, учрежденей, организацей, колхозий, совхозий кулгалхой декхарийла ба эскаре гIулакх деш а хинна запасе баха кагий нах цхьа бутт балалехьа цар говзаллен балха опытаген хьежжа уж балха дIаоттабе.

Нохч-ГIалгIайчен дуккхача призывникаша тIехника Iомаю тIема говзал. Эскара доакъой командирашкара каст-каста письмош ух военкоматашка, предприятешка, колхозашка, совхозашка, даьшкачоаешка вайцигара бахача кагийча наха, цар дика гIулакхаш бахьан долаш чIоагIа баркал оалаш. Призывникаша хьокхам эша мегаргболаш ба тIема а политически а кийчон отличникаш, дика специалисташ бола зIамагIвола сержант Тарамов Махьмад, сержант Сарақаев Хьажмурад, мугIарера Апальков Анатолий, Замахшараев Ваха, Саaев Рамзан, Вацкоян Хачатур, кхы дуккхабараш. Сержант Саракаеви зIамагIвола сержант Тарамови дешара подразделени а яьккха хIанз шоашта карара салтий Iомабеш, царна кхетам луш бя. Царех хIаранена командование массехаза совгIаташ тийнад, лоаццача хана цIабахка отпуск еннай.

Эскаре гIулакх дара дика кийчлуш ба хIанз производстве болх беш бола, кастта вай Сийлахь-йоккхача Даьхен салтий а хинна дIаоттаргбола призывникаш а. Царех ба СССР 50 шу дизара цIерагIча химически завода электрик Левашов Валерий, Ленина цIерагIча колхоза тракторист Даев Салман, респотребсоюза база браковщик Межаев СаIид, кхы дуккхабараш.

Эскаре гIулакх де бахийта кийчбеча хана призывникашта юкъе боккха кхетама болх бе беза, шоай бокъонаши декхараши царна дика довзаргдолаш, эскаре гIулакх дарах долча советски законаша дIадехараш цар дика кхоачашдергдолаш. Бахача моттигашкара призывникаш гаьна дIа-юха ца бахийтара, кхайкача хана сборни пункташка уж кхачийтара де мел доагIар де деза. ТIемахой учета бокъонаш телхаеш болча призывникаштеи военнообязанийбараштеи законагIа штраф тоха йиш я военни комиссарий, хIаьта эскаре гIулакх де вахарах юстара ваьнначоа законага хьежжа чIоагIа бехк бе йиш я. Гаьна дIа-юха вахача призывникага из тIавехаш волга дIахайта а из тIавоалавара гIоде а декхарийла ба цуй гаргара нах.

ХIанззехьа а уйла е еза моттигерча Iаьдала органий кулгалхоша, предприятей, колхозий, совхозий кулгалхоша эскаре гIулакх де болха нах торжественно накъабахара гIулакха, перех хIаранена коллектива дега йIовхал хоалургйолаш, халкъа а Даьхенна а хьалхашка ше бехктоккхаме хилар цо кхетадергдолаш.

Советски халкъа хьашташ кхоачашдеш да «Массане юкъарча тIемахой декхарех» дола Закон, хIаьта социалистически Дай-мохк лорабара дола ленински васкеташ вахаре кхоачашдара вай парте еш йола йоакхо хьагойташ а да. Цу йоакхонна луш дола жоп хургда эскаре гIулакх де вигача СССР хIара гражданино ший тIемахочун декхар цIена кхоачашдар.

В. ПОСТНИКОВ,
Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни юрист.

ЛуАЗаш — конвейер тIа

ВОЛЫНСКИ ОБЛАСТЬ. ЛуАЗаш — Луцки автозаводо арахецаш йола мукъ кхухьеи пассажираш кхувлеи автомобилаш я. Уж дика йовз вай мехка дуккхача юрташкарча механизатораштa, агрономашта, геологашта, газовикашта. ХIанз заводо арахепача ЛуАЗ—969А яхача машинашца цхьана арахеца кийчъяьй автомобила цхьаькха модель а — ЛуАЗ—969М.

Керда автомобиль тешаме, дика лелалуш я. Къаьст-къаьста тормозаш, европейски стандартах йола светотехника йолаш, чура арахьежача шерра гонахье гуш я. Цу дерригача хIамаша дай-мехка дикагIа йолча автомобилий мугIаре дIаоттаю из машина.

ЛуАЗ—969М тохкамех дика чакхъяьннай, СССР ВДНХ дипломаца белгалъяьй.

СУРТА ТIА: ЛуАЗ—969М тохкамаш деча хана.

П. ЗДОРОВИЛО сурт.
ТАСС фотохроника.

ТОАДАР

12 октябре арадаьннача «Сердало» газета хьалхарча оагIо тIа редакце бехкагIа гIалат нийсденнад. «Дош кхоачашдаьд: Даьхенна дIаенцай 106 эзар тонн» яхача материала хьалхарча абзаца 10-ча мугIаре деша деза: «...план 85 эзар тонн йолча...». ДIахо газета тIа долча тайпара.

Редактор
Т. А. ТЕБОЕВ.

ТХА КУЛЬТУРА ЦIАГIА

КПСС XXV съезда исторически решенеш кхоачашъеш тха районан культура ЦIено боккха культмассови болх баьб района къахьегамхошта юкъе.

Дукха вIашагIкхетараш, салаIара сайренаш, керда обрядаш вахаре юкъейоалаяра цIейш хиннад тха юрта.

Сакъердаме а пайдане а яр клуба болхлоша кийчъяь хинна «Юрто накъабоах эскаре болха кагирхой», «Аз лоаман кхалнаьха цIерагIа дувц», «Советски Союза гражданинва» яха сайренаш, «Къоначар вахара сийпа» яха саг йоалаяр торжественно деззеш белгалдаккхар, «Марси ЖIови» яха цIей.

Клубе чакхъяьхай тайп-тайпарча темаех йола лекцеш, беседаш, диспуташ, дагахьара журналаш. Царна юкъе «Исламий кхалсаги», «БIубенна гIа боах советски халкъо» яхараш наха боккха пайда луш хилар.

ХIанз тха район хьажкIаш чуийца яьнначул тIехьагIа Гудермесски районаца цхьана къахьегамен доттагIален цIей дIадакхьа кийчлуш я.

Кхашкара балхаш кхехкача хана тха агитбригада ихар районa совхозийи колхозийи къахьегамхой самукъалдаккха.

Тха культура ЦIагIа болх беш я художественни самодеятельноста кружокаш: халхара, вокальни, илли алара, струнни. Йийла я массахана болх беш йола лоаман кхалнаьха клуб, цига баракъаш хьадахеи хIама теген хьувзеи Iомалуш 258 кхалсаг я. Болх беш я шахматно-шашечни клуб. Юртарча кагирхошта лаьрхIа хIара шоаттенна кагирхой салаIара сайренаш хул тха культура ЦIагIа.

С. АРБЕКХАДЖИЕВ,
Шалински районни культура ЦIен директор.

ТЕЛЕВИДЕНИ

14 октябрь.
I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Бт. Iуьйранара гимнастика. 9.30 — Бт. Зурманчаш, шоаш дола моттиг хьайовзийта. 10.15 — Бт. «Сибирь» яха телевизионни дукха серийи художественни фильм «Криворуков вохар» яха йиълагIа сери. 11.40 — Бт. «Илли-76». 14.05 — Бт. «Экран» яхача творчески объединене документальни фильмай программа. 15.00 — Войнич. «Овод». 15.30 — «Вайна Iалам довзаргда». 15.45 — Бт. Социалистически мехкаша экономически цхьана къахьегар. 16.15 — Шахматни школа. Разрядникий класс. 16.45 — «Юрташ а гIулакхаш а». 17.15 — «Хьа вахаре книжка». 18.00 — Кердадараш. 18.15 — «ХIара сурта тIа малх ба». 18.30 — Миллионий ленински университет. «Балха дикал а производства луш бола пайда а». Передачана юкъе дакъа лоацаш ва СССР Iилмай Академе член-корреспондент Плотников. 19.00 — Бт. «Халкъа творчество». Телевизионни обозрени. 19.50 — «Сибирь» яхача телевизионни дукха серийи художественни фильма премьера. «ВIашагIкхетар» яха пхелагIа сери. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Бт. Мехкарий 22.35 — Бт. Спортивни программа. Йистеяьлча — Кердадараш.

II ПРОГРАММА

18.00 — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла». Информационни программа (эрсий, гIалгIай меттала). 18.20 — Атеистически темаш. Кераста дынах тешарах юхедисараш вайнаха юкъе. Исторически Iилмай кандидата Шамилева выступлени (нохчий меттала). 18.30 — Бераша доле фильм. 19.00 — «Мастер, кагирхой кхетамца кхебе». Бригадир Юмангулов (нохчий меттала). 19.10 — «ЗIамига бераш шоана». 19.20 — «Нохч-ГIалгIайчен лоамашка» яхача документальни фильма премьера. 19.30 — Дуга леладераш, шоана дола концерт. 20.00 — Документальни фильма кинозал. 20.50 — Хоамаш, реклама.

15 октябрь.
I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Бт. Iуьйранара гимнастика. 9.30 — Бт. «Хьа вахаре книжка». 10.15 — Бт. «Сибирь» яха телевизионни дукха серийи художественни фильм. «ВIашагIкхетар» яха пхелагIа сери. 11.25 — Миллионий ленински университет. «Балха дикал а производства луш бола пайда а». Передачана юкъе дакъа лоацаш ва СССР Iилмай Академе член-корреспондент Плотников. 14.00 — Документальни фильмай программа. 14.45 — «Дай мехка гIолла». 15.10 — Бт. «Изобретатель». 15.40 — Бт. Бронзови оалхазар», яха бераштa дола фильм кхоалагIа сери. 16.45 — Бт. «Москва а москвичаш а». 17.15 — Бт. «Дунен тIара кагирхой». 18.00 — Кердадараш. 18.15 — КIиран панорама. 18.50 — Бт. «ИсслагIа студи». Передачана юкъе дакъа лоацаш ба профессор Валентин Зорин а; Советски Союза телеграфни агентства Генеральни директор Замятин а, «Известия» газета политически обозреватель Бовин а. 19.50 — «Сибирь» яхача телевизионни дукха серийи художественни фильма премьера. «ДуIах кхераргдац вай» яха ялхлагIа сери. 21.00 — Бт. Оперетта езаш бараштa. 22.35 — Бт. «Форда юхера город» яхача телевизионни документальни фильма премьера. 22.55 — Бт. Истола тIарча теннисех Европе хьалхара моттиг яккха. Советски Союза сборни — Венгре сборни. ЦСКА спорта Двореца передача — Йистеяьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

18.00 — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла», Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 18.20 — Киножурнал. 18.30 — Кагирхошта йола программа (нохчий меттала). 19.00 — Художественни фильм.

РАДИО

14 октябрь.

6.30 — Доакъарий цехаш кийча йий хьожаш. Наьсарен районера передача (нохчий меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Ашараш. 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.28 — «Сердало» газета обзор. 7.35 — Ашараш. 8.25 — Гiорвашначa хьажкIашлелаярхочоа Гелисханов Юсупа дола музыкальни радиооткрытка (гIалгIай меттала). 8.40 — Хьона да, Даьхе, салтечун дог (нохчий меттала). Кхаьхьегамо даьккха толамаш. «Терский» совхозера передача (нохчий меттала). 9.30 — Дагестана ашараш (эрсий меттала). 9.45 — ХIара балха дешна — дикала Знак. Производства керттера чьоокхам (гIалгIай меттала). 15.00 — Чайковский. «Итальянское каприччио». (эрсий меттала). 16.15 — Къахьегамца сий долаш ва саг. «Механизатор Вагапов» яха зарисовка (гIалгIай меттала). 16.50 — ХIанзара темаш (эрсий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

15 октябрь

6.30 — «Лебеденко Леонида хьажкIаш» (эрсий меттала). 6.40 — Ашараш. 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Ашараш 7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.28 — «Ленинан некъ» газета обзор. 7.35 — Ашараш. 8.25 — Самодеятельни иллиалархой а музыканташ а (нохчий меттала). 8.50 — ХIара тонн мехкдаьтта даккхара тIехьа. «Сунжанефта» мехкдаьттан гази йоаккхача управленера передача (эрсий меттала). 9.15 — «Атеист» яха радиожурнал (нохчий меттала). 9.35 — Комсаш лелаечун радиошкола. Механизированни хьесапе комсаш дIакъовлар. Чусова беседа (эрсий меттала). 9.45 — ДоттагIий оазаш (эрсий меттала). 16.00 — СССР вежарий республикай денош. Дагестански АССР Октябра малха кIал (нохчий меттала). 16.20 — «Воллой вахар» яха радиогазета (гIалгIай меттала). 16.40 — Концерт. 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллеп хуьйцалуш морхаш а йолаш, малхбузехьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике гIолла 17—22 градуси. Грозне — 19—21 градуси йIовхал йолаш хилен мег.

Кхоана кIезиг-дукха морхаш а йолаш, цхьайолча моттигашка доха а доалаш, тайп-тайпарча оагIонашкахьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсана — 6—11 градуси, дийнахьа 18—23 градуси йIовхал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ СПОРТ ◆ СПОРТ ◆ СПОРТ ◆ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ

КIАЛТОХАРГАХ ЛАТАР

Туапсе чакхъяьннай 1959 — 1960 шерашка баьча кагийча наха юкъе РСФСР хьалхле яккхара яхьашка кийчлуш хиннча дешара-тренировочни сбораш. Цу яхьашка дакъа лоацаргда РСФСР толашагIболча къонача спортсменаша. Цига дакъа лоацаргдолаш я СССР спорта мастер М. А. Дахкальгов керте а волаш 10 сагах латта команда а.

* * *

17 октябре денз 22 октябре кхаччалца городе Орджоникидзе чакхъяргья РСФСР чемпионата финальни яхьаш. Цига дакъа лоацаргда Российски Федераце толашагIболча кIалтохаргах летараша, царна юкъе хургба вай республикера спортсменаш а.

САМБО

25 октябре денз 30 октябре кхаччалца городе Кстово самбох латара хургйолча РСФСР чемпионата финальни яхьашка чIоагIа кийчлуш ба тайп-тайпара дозал дола вай республика спортсменаш.

Новороссийске хиннача Россе Къулбехьен чемпионате дика толамаш даьхарах хIанз хургйолча РСФСР чемпионате дакъа лаца бокъо яьккхар вай спортсменаша. Дика толамаш даьхар цу яхьашка вай самбисташа. Вай республика сборни команда шоллагIа моттиг яккхарах (хьалхара моттиг Краснодара командас яьккхар) РСФСР Министрий Советерча физически культуран спортан йолча комитето диплом делар. 57 килограмм дозал долчарна юкъе чемпион хилар Х. Мараев, 48 килограмм дозал дола Тагиров массанеца латташ котваьлар, бакъда штрафной очкош лаьрхIача шоллагIа моттиг мара яьккхандзар. Иштта шоллагIа моттиг яьккхар вежараша ЧапаевгIар, Вахидеи (52 кг), Вахаеп (68 кг). КхоалагIа моттигаш яьхар 82 килограмм дозал долча Исевков Iайндея Дашкуев Махьмудеи (100 кг).

ДЗЮ-ДО

Чакхъяьннай дзю-дох латара боккхагIбараштеи кагирхоштеи юкъера Нохч-ГIалгIайчене хьалхле яккхара яхьаш.

Вай республике дзю-дох латар юкъедена дукха ха яц. Спорта из кьонахчалла тайпа дIадоладаьр а дагадехар а СССР спорта мастер Куцель Феликс Петрович ва — «Локоматив» ДСО воккхагIвола тренер.

Дзю-до дIадоладенна дукха ха ецe а республике даьржача спорта тайпашта юкъе йоагIа моттиг дIалоац цо.

Республике хьалхе яккхара яхьашка дакъа лоацаш бар Грознера, Назранера, Аргунера, Йоккхача АтагIера, Ермоловкера, Наурски районера, иштта кхычахьара а 138 саг.

Шоай дегIа дозалга хьежжа кагирхошта юкъе чемпионаш хилар И. Дудаев (30 килограмм), Р. Мунаев (35 кг), И. Наурузов (40 кг), А. Мараев (45 кг), У. Бисултанов (48 кг), Р. Батаев (52 кг), А. Чахкиев (58 кг), А. Ахмедзянов (65 кг), Р. Гаражнев (75 кг), С. Вульщиц (85 кг), А. Салихов (85 кг), боккхагIбарашта юкъе — Х. Мараев (65 кг), А. Заурбеков (70 кг), И. Темирбулатов (80 кг), М. Дашкуев (93 кг), А. Балян (93 кг. совгIа).

ХIанз Нохч-ГIалгIайчен дикагIбола дзюдоисташ дешара-тренировочни сборашка ба 25 октябре денз 26 октябрга кхаччалца городе Тамбове чакхъяргйолча РСФСР чемпионата (I-ча группах) кийчо еш.

Вай республика толашагIбола дзюдоисташ И. Темирбулатови Л. Мараеви укх деношка Еррисоюзни дешара-тренировочни сборашка городе Феодосе болх.

Духхьашха вай республике 19-гIча октябре денз 25-гIча октябрга кхаччалца «Красный молот» завода спорта Дворце чакхъяргья спорта къаман тайпаех йола Къилбаседа Кавказа чемпионат.

Цу яхьашта юкъе дакъа лоацаш хургья Къилбаседа-ХIирийчен, Черсий-Балкхарой, Дагестана, Карачаево-Черкесе, Калмыке, Адыгея, Нохч-ГIалгIайчен сборни командаш.

Вай республика сборни команда дешара-тренировочни сборашка я. Уж кийчбеш ба СССР спорта мастераш Г. Джабраилови, С. Мадаеви.

М. МЕСТОЕВ,
Нохч-ГIалгIай АССР-а Министрий Советерча физически культуран спортан йолча комитета воккхагIвола инструктор.

ФУТБОЛ

Самардийнахьа мехка футболах йолча чемпионата «А» класса хьалхарча лига командаш шоайла иштта лайзай:

«Терек» — «СКА» — 1 : 0; «Кайрат» — «Нистру» — 3 : 0; «Пахтакор» — «Спартак» (И.-Ф.) — 4 : 0; «Колхозчи» — «Даугава» — 3 : 0; «Кубань» — «Нефтчи» — 2 : 1; «Спартак» (Орд). — «Таврия» — 0:0; «Звезда» — «Рубин» — 1 : 0; «Кузбасс» — «Шинник» — 2 : 0; «Эльбрус» — «Торпедо» — 0 : 0.

ДЕЗА НОВКЪОСТИЙ!
ДIАДОЛАДЕННАД 1977 ШЕРА
«СЕРДАЛО»
ГАЗЕТА ЯЗПУЛГА
Газета язлу бувзама ерригача отделенешка а промышленноста, транспорта, гIишлошъеча предприятешкарча, дешара заведенешкарча, колхозашкарча, совхозашкарча, учреждешкарча, общественни организацешкарча кепайоазув довзадеча общественни уполномоченнашка а гIолла.
ГАЗЕТ ЯЗДАРА МАХ: шера — 3 сом а 12 кепиги; ялх бетта — 1 сом а 56 кепиги.
ДИЦ МА ЛЕЛАШ «СЕРДАЛО» ГАЗЕТА ХАННАХЬ ЯЗЛЕ!

ТХА АДРЕС: 364051. г. Грозный. Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктоккхама секретара — 3-34-38; партийни вахарен культуран отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 3-74-68; бухгалтере — 2-54-30. корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051. г. Грозный ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; партийной жизни и культуры — 3-61-46 отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерии — 2-54-30. корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ05510. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография изд-ва Грозненский рабочий», Маяковского, 92. Заказ № 7668.